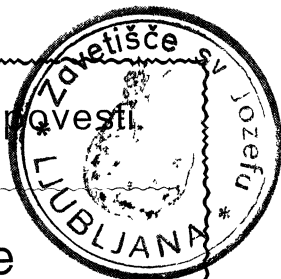

Spillmannove povesti.
I. zvezek.

Ljubite
svoje sovražnike!

Povest
iz maorskih vojsk v Novi Zelandiji.

Spisal J. Spillmann iz J. D.

S štirimi podobami.

Drugi natis.

Založila „Katoliška Bukvarna“
v Ljubljani.

Tisk „Kat tisk. društva“, prej R Šeber, v Postojni
1906.

35932

File 5779

in 352005 (79)

15. 1. 0. 0

KAZALO.

Patricij O' Niel in maorski poglavar	1
Beg in napad	13
Na „morski liliji“	23
Trije bratje	30
Nepričakovano poročilo	34
„Mati“	41
V maorskem taboru	46
Žrtev	52
V največji sili	58
Snidenje	66

1. Patricij O'Niel in maorski poglavar.

Nova Zelandija je lepa otoška dežela v Tihem morju. Ozki Kukovi preliv jo deli v dva otoka. Od Avstralije je oddaljena 1000 *km*, od zahodnega obrežja Južne Amerike pa 9500 *km*. Površje njeno znaša 270.000 *km*²; torej je Nova Zelandija nekako tako velika kakor Italija.

Njeno obrežje se dviguje strmo iz nepregledne morske gladine. Srditi valovi se zaganjajo ponekod z veliko silo ob obalo, kakor da bi hoteli spodkopati to z gozdi poraščeno obrežje, drugod se zopet zajedajo globoko v zemljo in napravljajo lepe zalive, v katerih najde mornar varno zavetje pred viharjem.

Na mnogih krajih kipé iz otoka proti nebu mogočni morski velikani; njih stožasti vrhovi in zevajoča žrela kažejo, da so večinoma ognjeniki. In res bluje 2500 *m* visoki Tongariro še sedaj lavo in razbeljeno kamenje iz sebe, Ruapahu in Egmont sta pa že utihnila. Na južnem otoku je največja gora z večnim snegom pokriti Kuk ali Ahoarangi. Njegov 4000 *m* visoki vrh namreč

ne zaostaja mnogo za najvišjimi vrhovi naših Alp.

Nova Zelandija je pravi zemeljski raj. Krog veličastnega gorovja se vrste rodovitne doline in gozdnati griči. Zlasti se odlikuje ta čudovita dežela sredi neizmernega Tihega morja po veliki množini vročih vrelcev in gorskih jezer. Evropskim naseljencem pa posebno prija tamošnje milo morsko podnebje. Zato se jih je v letih 1840 do 1860 tam prav mnogo naselilo.

Tudi Irec Patricij O'Niel si je priredil nov dom sredi pragozda na severnem otoku Nove Zelandije. Ta nova naselbina je bila le dan hoda oddaljena od misijonske postaje Papakana ob izlivu reke Hokianga.

Marsikaka kaplja znoja mu je potekla, predno je bila stavba dovršna, in žuljavi roki sta pričali o mnogem trudu. Ali ko je bilo truda konec, se je vrli mož lahko z zadovoljnim obrazom oziral po prijaznem domovju kraj gozda in po dobro obdelanem polju v rodovitni dolini, ki jo je bila njegova roka potrebila visokih dreves in bujno rastoče praproti. Zlasti mu je veselje zaigralo v očeh pri pogledu na Marijo, zvesto, pridno svojo ženico. Obema pa so večali srečo vrli sinovi Bôb, Jon in Bil. Petnajstletni Bôb je krepko pomagal očetu pri delu in zdelo se je, da je za delo v pragozdih kakor ustvarjen. Jon naj bi poskusil z ovčarstvom, ki prinaša na Novi Zelandiji kaj lep dobiček. Patricij O'Niel je imel že prihranjeno potrebno svoto, da bi nakupil malo čredo. Najmlajšega Bila je pa

sklenil poslati v šolo; pri tem je gojil tiho željo, da postane njegov sin duhovnik. Pobožni in zelo-nadarjeni osemletni deček je res veliko obetal in starši so ga v duhu že gledali pred oltarjem Gospodovim. Vse je bilo že dogovorjeno z očetom Servantom, častitljivim misijonarjem, ki je prvi širil katoliško vero po Novi Zelandiji.

Starši in otroci so bili čvrsti in zdravi; zakaj bi torej poštene Patricij ne bil vedno dobre volje!

Bilo je začetkom svečana leta 1860. Tedajjenja na Novi Zelandiji poletje in prične se zima. Na tem velikem otoku, na daljnem jugu traja namreč velika vročina od meseca grudna do svečana, tedaj takrat, ko vlada pri nas najhujša zima. V tem času veje od juga vroč, suh veter. Meseca svečana pa se umakne jug severozahodniku, ki pritepe na nebo težkih, temnosivih oblakov. Tedaj se prične dolga deževna doba.

Na večer, ko se pričinja naša povest, so se ravno prikazali prvi oblaki na nebu. Patricij O'Niel je pravkar dodelal vozno pot; ž njo je zvezal svoj dom z bližnjo cesto, po kateri spravljajo drvarji dragoceni kavrov les proti izlivu reke Hokianga. Sinovi so mu pridno pomagali; sedaj počivajo na posekanih deblih in čakajo večerje. Patricij pa odmerja onstran ceste novo pot v dolino. Solnce že zahaja za zahodne gorske vrhove. Iz gozdov odmevajo vabilni klici novozelandskih golobov, ki so se skrivali ob dnevni vročini v drevesnih vrhovih.

Semkaj po poti prihaja hitrim korakom Maori. Pol divji Zelandec je to, oblečen v suktno svetlobarvnega katuna, ki mu ga je gotovo drago prodal angleški trgovec; ogrinja ga kratek plašč iz novozelandske konoplje. Molče hoče odhiteti mimo. A Patricij ga opazi in prijazno pozdravi: „Dober večer, prijatelj! Gotovo ne poznaš O'Niellove koč, da greš brez pozdrava mimo nje?“

Maori obstane in pogleda Ircu v oko. „Ne poznam te, tujec,“ reče „in nimam navade pozdravljati vas tujcev, ki ste prišli čez morje, da nam kradete dedno zemljo naših očetov.“

„Kakor ti drago, Maori! Povabiti sem te hotel na krompir. Če pa greš raje lačen dalje, ti ne branim. Kar se pa tiče zemlje, ki jo tukaj obdelujem, vedi, da je nisem ukradel, ampak pošteno plačal.“

„Pošteno plačal!“ ponavlja Maori z zaničljivim nasmehom. „Koliko si neki dal zanjo? Nekaj železnih motik, par sekir in volneno odejo, prav tako, kakor delajo vaši propovedniki. Ti bero iz vaše svete knjige najlepše reči o ljubezni in miru. Ko pa po vsej pravici zahtevamo nazaj ped zemlje, za katero so nas ogoljufali, nam takoj prete z morivno vojno. In nič ne gane njih trdih src, da nam žene in otroci gladu ginejo, ker nimamo kotic, kjer bi nasejali pest riža. Ti pobožni hinavci! Sovražim jih bolj kakor vojake, ki so nas preganjali z odkrito silo z rodne zemlje. Najhujši pa je moj gnjev do izdajic, ki so za pest steklenih biserov in za par ničvrednih nožev prodali posestva celega

rodu kot da bi bila ista njihova last, in so tako pripravili ves rod ob domovje. Ali gorje goljufom in izdajicam! Maščevavni dan ni daleč!“

Oko divjakovo je strastno blisnilo pri teh besedah in njegova roka se trdneje oprime kija iz ratavega lesa, trdnejšega ko železo. Patricij O' Niel se nehote umakne rekoč: „Maori! tako govoriš kot da bi ti in tvoji rojaki snovali novo vojsko. Res trpite marsikako krivico, res imajo nekateri Boga vedno na jeziku, delajo pa nepošteno, ker stegajo roke po vaši posesti pod pretvezo, da hočejo rešiti vaše duše. Pa to so odposlanci anglikanske cerkve. Naši duhovniki, ki jih bržkone ne poznaš, ne ravnajo nikdar tako. Sicer pa poznam tudi med anglikanskimi propovedniki poštene može.

Ali kljub vsem krivicam vam svetujem, pustite orožje! Godilo bi se vam, kakor že večkrat; vaši patu-patu (bojni kiji) so sicer trdi, toda angleške sekire so trše; znate sicer daleč metati sulice, toda krogle vaših sovražnikov lete dalje.“

„Prav govoriš, belokožec, in modri so tvoji dokazi. Ali vendar je bolje, da se maščujemo in slavno umrjemo, kakor pa da se bližamo od dne do dne bolj prepadu in na lastni zemlji sramotno lakote ginemo. Sicer pa imamo tudi mi puške in v kratkem jih dobimo še več. Toda, ali morda meniš tudi ti, naj ravnamo tako kakor nam je bral vaš propovednik iz svete knjige. „Ljubite svoje sovražnike! Če te kdo udari na desno lice, ponudi mu še levo in če kdo poželi

tvojo suknjo, daj mu še plašč!“ Kajpak! To je dobra postava belokožcem; kajti njim so vsi ljudje sovražniki; vsakega bijejo in vsakega oropajo. Modro ravnajo, da oznanujejo, naj jih kot svoje sovražnike vsi ljubimo. Tako bi dobili vse maorske plašče. Pa ne samo naših plaščev, hočejo tudi naše njive in gozde in otroke maorske. O ti premeteni kristjani! Sami pa sovražijo svoje nasprotnike: če jih udari Maori v lice, odsekajo mu glavo. Pa tako bomo storili tudi Maori; delali bomo z vami po svoji stari postavi, ki se glasi: „Sovraži nasprotnika! Ubij sovražnika, pojej ga in napij se njegove krvi! Svetujem ti, tujec, zapusti takoj naš otok, če ti je drago lastno življenje in življenje tvojih sinov. Saj so tvoji dečki, ki se pogovarjajo tam na posekanih deblih?“

„Da, moji so. Hvala ti za svet; pa ne potrebujem ga. Takoj v začetku najinega pogovora sem ti dejal, da me ne poznaš, kajti vsi sosedni Maori so moji prijatelji. Nikomur nisem skrivil lasu in vem, da mi ne bodo storili nič žalega. V dokaz pa, da hočem spolnovati postavo, ki jo tako dobro pomniš, te še enkrat povabim na večerjo, če prav sklepam iz tvojih besed, da si sovražnik vsakega belokožca. Kakor hitro sem te ugledal, spoznal sem tudi na tvojem pobarvanem obrazu, da želiš kar naprej vojne z nami.“

„Niso te varale tvoje oči. Ker pa bojni rogovi še ne kličejo na boj, lahko prestopim prag tvoje hiše. Veñdar ne upaj, da bom zato prizanašal tebi in tvojim, če se srečamo v vojski!“

„Dobro, naj bo!“ odgovori naseljenec, „jaz upam, da se nam ohrani mir.“

Nato namigne dečkom, sam pa stopa mirno poleg dobro obdelanega polja proti stanovanju. Skozi odprta vrata stopijo v kuhinjo. V kotu veselo plapola na snažnem ognjišču ogenj, na nasprotni strani pa stoji za večerjo pogrnjena miza.

„Ali je večerja že kuhana, Marija?“ vpraša naseljenec, ko vstopijo. „In imaš li kaj dobrega za gosta, ki sem ga pripeljal s seboj?“

O' Nielova soproga je imela polno opravila pri ognjišču, vendar se je urno obrnila, prišlece prijazno pozdravila in odgovorila: „Krompirja dovolj in zraven ona dva mlada zajčka, ki ju je Jon včeraj vjel. Vedela sem, da pridete lačni domov. Ali ste dodelali pot?“

„Smo, mati,“ se glasi takoj mali Bil, „in jaz sem največ pomagal. Kaj ne, oče, da sem gotovo toliko naredil, kolikor Jon, ki se je vedno le po ptičih oziral in dvakrat zastonj splezal za golobi na drevo, in ne veliko manj kakor Bôb, ki je bil še precej priden.“

Vsi so se smejali besedičenju živahnega osemletnega dečka. Bôb reče: „Zahvalim se ti za dobro izpričevalo moji pridnosti.“ Jon pa zapreti. „Le čakaj, Bil, pojutranjem grem po godne golobe in tebi ne dam nobenega.“

„Pa jih bom vendar dobil; prinesel jih boš materi in mati jih bodo dali meni. Kaj ne, mati? S temi besedami objame mater, ki ji odseva sreča z obraza pri pogledu na duševno in telesno

zdrave, cvetoče otroke in na pridnega, vrlega moža. Svojemu malemu pa odgovori: „Če boš priden, dal ti bo Jon sam par golobov; toda otroci, zdaj k večerji in tudi vi, Maori, odložite kij tja v kot in prisedite k nam! Bil, moli!“

Maori vse molče ogleduje in pazljivo sledi preprosti molitvi, ki jo opravlja deček z različnim glasom. Vsi so obrnjeni s sklenjenimi rokami proti križu, ki visi na steni med svetimi podobami.

Maori je bil oni večer prvič v katoliški hiši. Pri anglikanskih propovednikih je videl sliko kraljice Viktorije, Nelzonovo, Velingtonovo in druge; zastonj pa bi iskal podobo Zveličarjevo ali svetnikov. Spoznal je, da so ti tujci povsem drugačni od onih, s katerimi je prišel doslej v dotiko in jih smrtno sovražil. Že je začel premišljevati, ali bi se ne dalo s temi ljudmi v miru živeti.

Medtem je bilo krompirja v skledi vedno manj, zginila sta tudi pečena zajčka, katerih najlepše in najboljše dele je podajal O' Niel svojemu gostu.

Ko opravi mali Bil molitev po jedi, začne ga Maori spraševati o podobah na steni. Bil mu rad ustreže in vneto, otroško priprosto pripoveduje o sv. Jožefu, o angelu varihu, o jubi Materi božji in o križanem Zveličarju.

Govoreč o Materi božji pove tudi z veseljem kako je pred nekaj dnevi dobro zavrnil onstran reke bivajočega škotskega soseda. „Po-

misli,“ pravi deček, „Mak Merzon je trdil, da ni prav, da častimo Mater božjo. Poslušaj, kako sem ga zavrnil! Vprašal sem ga, če veruje, da Jezus Kristus ni častil svoje matere. Ko mi je odgovoril, da drugače biti ne more kot da jo je častil in visoko spoštoval, sem naglo rekel: ‚Kar je tedaj on storil, to vendar smemo storiti tudi mi.‘ Pri teh besedah je povsili Mak Merzon glavo in zagodrnjal: ‚Pa molil je vendar ni,‘ jaz pa sem tiho odvrnil: ‚Saj tega tudi mi ne storimo!‘ In ničesar več ni vedel odgovoriti.“

Najlepše pa je pripovedoval Bil o križanem Zveličarju, kako je skazoval Judom samo dobrote in kako grozovito so ga prebili zato na križ.

„In ali veš, kaj je na križu storil? Lahko bi bil hudobne Jude pobil in pahnil jih v pekel, pa vse jim je odpustil in celo molil je za svoje sovražnike: ‚Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!‘“ Do zadnje kaplje je prehlil svojo kri zanje, za nas in tudi zate, Maori, čeprav ne veruješ vanj.“

Z veselim začudenjem poslušata O'Niel in njegova žena sveto gorečnost vrlega dečka; mati nato pristavi: „Bil, lepo si povedal, toda glej, da boš tako tudi sam delal vse dni svojega življenja!“

„Saj že sedaj tako delam,“ reče deček. „Vprašajte brata, kako zvesto izpolnjujemo vaše naročilo; v spalnici molimo vsak večer očenaš za zlobnega gospoda Flinta.“

• Maori je opazil, kako se je pri tem imenu izpremenil naseljenčev obraz. Zato vpraša Bila:

„Kdo pa je gospod Flint in kaj ti je storil hudega?“

„Gospod Flint je silno hudoben mož,“ začne pripovedovati Bil. „Oče in mati nista vedno stanovala v tem gozdu; prej sta bivala daleč, daleč onstran morja v lepi Irski, kateri je prinesel luč prave vere očetov zaščitnik sveti Patricij. Mati pravijo, da je na Irskem veliko lepše kakor na vašem otoku. Sicer je meni tudi tukaj všeč, vendar mi je Irska ljubša, ker je moja domovina. Mati prepevajo krasne pesmi o naši domovini in pripovedujejo o lepih Kilarnejskih gorah in o krasnih sijnih jezerih. Ob takem jezeru je stala naša hiša. Krog in krog so jo obdajale rodovitne njive, a na zelenih pašnikih so se pasle črede našega goveda in ovac. Vsa okolica ob jezeru je bila naša. Hiša, polje in livada, gozdi in pašniki, vse je bilo last očetovega dela.

Pa prišla je vojska; visok mož — mati ga imenujejo Kromvel — je ukazal na tisoče Ircev pomoriti, ker niso hoteli sprejeti krive vere, ki jo je on priznaval. Vso deželo je razdelil med svoje privržence. Usmrtili so tudi očetovega deda. Vsa lepa posestva, ki so bila že od nekdaj last O'Nilcev, je prejel v dar visok angleški plemenitaš. Dedov sin je moral biti zadovoljen, da je smel kot najemnik obdelovati nekdaj svoja posestva. Ali veš, kaj pomeni beseda najemnik? To je mož, ki obdeluje tujo njivo in plača za to lastniku določeno vsoto, ki pa je pogosto večja kakor dohodki z njive. Angleški plemenitaš je zahteval vedno več in več in tako smo obubožali.

Že stari oče so bili revež. Po njihovi smrti so prevzeli moj oče najemščino. Zlobni oskrbnik gospod Flint pa nas je sovražil. Zato je pisal plemenitašu na Angleško, naj zahteva še višjo najemnino. Oče niso hoteli zapustiti zemlje, ki so jo obedovali O'Nielci že stoletja. Zato so se udali zahtevi angleškega plemenitaša.

Pa prišla so huda leta; toča je uničila žetev, kuga je pobrala živino. Očetu nikakor ni bilo mogoče zbrati potrebnega denarja za gospoda Flinta. Zastonj so prosili trdega moža, naj potrpi z nami ali počaka vsaj do pomladi, da bodo mogli ljuba mati zopet hoditi, ki so bili namreč takrat bolni.

Toda ti ne veš, kakšna je zima v naši domovini! Tam ne dežuje samo kakor tukaj, tam pada gost sneg in pokrije na debelo vse pokrajine kakor na vašem otoku vrhove najvišjih gora; poleg tega vlada tam tak mraz, da bi ti v svoji lahki obleki kar zmrznil. Ali si moreš misliti vse to? Dobro, tedaj premisli, kako je moralo biti pri srcu očetu in materi, ko mrzlega zimskega dne vstopi gospod Flint in nas z orožniki izžene iz gorke sobe v sneg. Kaj ne, ti bi bil pograbi svoj kij in bi bil razbil črepinjo hudobnemu možu? Moja mati pa so pomirjali očeta in so kazali na oni križ, ki je visel v naši sobi. Oče so ga sneli s stene in ga nesli v desnici, z levico pa so peljali bolno mater iz hiše. Mati so nesli v naročju mene, ker sem bil še prav majhen, poleg njih pa sta šla jokaje Jon in Bôb. Mrzel sever je sibal sneg na nas. Jaz

ga sicer nisem čutil, ker so me mati dobro zavili. Toda kolikokrat so mi že pripovedovali o onem strašnem dnevu!

Stopali smo počasi ob zamrzlem jezeru proti vasi, hudobni mož pa je vpil za nami: „Glejte berača O'Niela, kako nese svojega lesenega Boga Resnično, ta mu bo malo koristil!“

Če bi ne bila sprejela uboga vdova Sara mater in mene in mojih bratov v svojo kočo, zmrznili bi bili ljuba mati, in jaz bi mogel umreti ž njimi.

Maori, ali ti je sedaj dovolj znano, kdo je gospod Flint in kaj je nam storil hudega?“

Maori sicer ni umel vsega, kar je pripovedoval mali Bil, vendar je vedel toliko, da je spoznal agentovo zlobo. „Ali nisi potem več videl onega moža?“ vpraša naseljenca.

„Nikdar več,“ odgovori Patricij. „Z delom svojih rok sem si toliko prislužil, da sem zmagal stroške za potovanje na ta otok, plačal zemljo in priredil nov dom, prišedši z ženo in otroki semkaj.“

„In takemu sovražniku si vse iz srca odpustil?“ poizveduje Maori, opirajoč svoj oster pogled v vrlega Irca.

„Da, to upam“, reče Patricij resno. „Kristijani imamo molitev, v kateri prosimo Boga: naj nam odpusti naše dolge, kakor odpuščamo svojim sovražnikom. Vendar odkrito priznam, da še niso izginila bridka čutja iz mojega srca. In če bi se zopet sešla s tem možem, bržkone bi se vzbudil znova srd v meni.“

Maori nato vstane rekoč: „Odití moram. Pred luninim svitom moram biti pri svetem drevesu Jotara, ki stoji onstran hriba ob morju. Zahvaljujem te za večerjo, dobra je bila; zahvaljujem za prijazni pogovor, ki je bil še boljši. Če bi bil vedel pred mesecem dni, kar sem čul danes, govoril bi bil drugače v zboru poglavarjev; kajti zdaj verujem, da niso vsi belokožci hudobni. Toda danes je že prepozno; zato ponavljam svoje prejšnje svarilo: Bežite, dokler ne bo prepozno; kajti ob Vajkatu že odmevajo maorski bojni klici. Zdravi ostanite! Jaz sem poglavar Te-Vaturu. Te-Vaturu ne more ljubiti svojih sovražnikov; toda tebe in tvojih ne prištevam svojim sovražnikom!“

2. Beg in napad.

Maorski poglavar zapusti naselnikovo stanovanje. Kmalu izgine O' Nielu izpred oči. Mrak leže na samotno krajino: objame mirni naselnikov dom in zaziblje v spanje neizmerni pragozd z vsemi mogočnimi drevesi velikani.

„Kaj naj pomeni vse to?“ vpraša skrbno Irčeva žena. „Kaj pač misli s svarilom, in kaj je pripovedoval o bojnem klicu ob Vajkatu? Kdo je ta Te-Vaturu?“

„Te-Vaturu je maorski poglavar!“ reče O' Niel; „dozdeva se mi, da sem slišal to ime

med imeni onih poglavarjev, ki so najstrastnejši sovražniki naseljencev. Vendar ne skrbi preveč, draga žena! Vročekrvni Maori iščejo krvavih prask kakor vsako leto; ko si okrvavé bojaželjne roke, poizgubé se zopet po gozdih. Sicer pa je Vajkato dobrih petdeset ur od nas, a domačini tukajšnje okolice so nam prijazni.

Otroci, pripravite se k večerni molitvi in, potem gremo mirno k počitku. Saj smo v božjih rokah in v varstvu svetih angeljev.“

Gospa O'Niel prižge luč pred podobo Križanega. Vsi pokleknejo in prično zbrano moliti. Kar začujejo zunaj nagle korake in takoj nato silno trkanje na vrata. Bil je Škotec Mak Merzon. S klicem: „Bežite, bežite! Maori!“ plané v sobo. „Pred očmi so mi ubili ženo; nad glavo so mi zažgali stanovanje. Poglejte svetli žar tam nad gozdom! Branil sem se z dobro sekiro in vendar sem si komaj rešil življenje. — Čakajte, psi! Maščevanje vam ne odide!“

Trenutki zmešnjave slede temu strašnemu poročilu. V naglici spravijo nekaj stvari skupaj. Gospa O'Niel vzame nekoliko živeža, Patricij se oboroži z dvocevko in si obesi s smodnikom in svincem dobro nabasano lovsko torbo. Bôb se tudi oboroži, Jon vzame sekiro in motiko, mali Bil pa sname s stene stari križ, rekoč: „Jaz ga hočem rešiti!“

Beguni hite v gozd. „Kam sedaj?“ vpraša Mak Merzon. — „V nasebino ob izlivu Hokianga“, reče Patricij. — Toda kakor v odgovor se zasveti v istem hipu tudi na za-

hodu. — Iznad temnih drevesnih vrhov zaplamti krvavorudeči žar.

„Gorjé!“ zakliče gospa O' Nielova. „Že požigajo tudi papakanan. Oče Servant je v nevarnosti: kaj bo z njegovo hišo in cerkvico? In kaj je to?“

Z bližnjega griča se začuje divje vpitje in odmev bojnih rogov. So že za nami maorski požigavci! Hitimo v visoko praprot! Doseči moramo prejkoprej sotesko ob vznožju, kjer so lani sekali kavrov les. Mak Merzon nam bo kazal pot!“

Previdno se plazijo skozi praprot in gosto grmovje. Dospejo vrh griča in seozre jo v dolino. Kako žalosten pogled! Iz Irčeve hiše šviga plamen.

Gospa O' Niel se ne more vzdržati solz; tudi dečki začnô glasno jokati. Z Irčevega obraza plamti zdaj huda jeza zdaj bridka žalost; vendar pa opomni svojce, naj bodo mirni: „Tiho, otroci! Kdo ve, če ni v tem grmovju skritih zaveznikov požigavcev. Z božjo pomočjo si bomo že sezidali drugo hišo. Zdaj moramo hitro odtod. Mak Merzon, vam je najbolje znana pot v kavrovo sotesko; pojdite naprej; previdno vam bomo sledili drug za drugim: Bôb, Jon in Bil; z ženo greva zadnja. Hodimo prav tiho in previdno, stopajmo pazno, da se ne izgubimo v gozdni tmimi!“

„Molite tiho k ljubi Materi božji in k angelju varihu; obžalujmo tudi grehe in napake, s katerimi smo žalili ljubega Boga“, pripomni gospa O' Niela. Mali Bil začne takoj polglasno:

„Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpustimo svojim dolžnikom!“

Njegov oče ga je slišal; stopajoč pod mogočnimi drevesi se spomni upravnika, ki ga je pregnal iz hiše in domovine, spominja se divjih Maorcev, ki so mu ravnokar vpepelili novi dom. — Močno se oglašá v njegovem srcu jeza in želja po maščevanju, pa izroči se s celim srcem božji previdnosti in premaga skušnjavo. — Stopali so previdno v temi. Treba je bilo lesti čez precejšnjo strmino navzdol. Mak Merzon išče najvarnejše poti od debla do debla; ročno mu sledé dečki, podajoč drug drugemu roko. Najtežavnejša je pot za gospo O'Niel; soprog jo podpira in skoro nosi.

Že slišijo v globočini šumljanje gorskega potoka. „Srčno dalje!“ zašepeta naselnik. „Pred luninim vzhodom moramo prekoračiti dolino pod nami in dospeti v gozd na oni strani — in že se svetlika na nebu!“

Zopet korakajo čez strmino, kar se odkrhne pod Mak Merzonovo nogo kamen in zdrči v globočino. Takoj nato čujejo v bližini klic ponočne ptice in enaki odgovor onstran strmine.

„Kaj je bilo to?“ vpraša tiho O'Niel. — „Dve sovi se vabita!“ odgovori Mak Merzon.

„Ali pa so nam Maori na sledu. Pazite Mak Merzon!“

„Menim, da so bile sove; — sicer pa ni druge pomoči. Naprej moramo!“

Poslušajo še nekaj trenutkov a bilo je vse mirno; zato nadaljujejo težavno pot. Čez pet

V vodi stojč nmer Patricij na diviaka. (Str. 17.)

minut dospô v dolino in stopijo previdno iz gozda.

S praprotjo in nizkim grmičevjem porastlo obrežje ni varno zavetje, zato je treba čez potok.

„Ni globok, pa voda je deroča,“ reče Mak Merzon. „Stopim vanj in pomagam dečkom na ono stran. Potem poneseva oba gospo, O' Niel.“

Bôb in Jon sťa pogumno prebredla sama skozi bobneče valove; komaj je bilo treba Mak Merzonove pomoči. Mali Bil pa reče materi: „Nič se ne bojte, mama! Poglejte križ, ki sem ga vzel s seboj!“ Nato ga prime vrli Škotec in ga nese k bratom. Srečno ga je postavil k njima, in že se vrača k O' Nielu. Toda komaj dospe sredi potoka, siknila je pušica skozi zrak, in mož se zgrudi z glasnim vzklikom v šumeče valove. — Zastonj poskuša, da bi se vzdignil; deroča voda ga odnese seboj.

Patricij O' Niel meni prvi hip, da je vrlemu Škotcu zdrsnilo na gladkem kamenu; zato hitro skoči v vodo, da bi pomagal svojemu prijatelju. Toda v istem trenutku prileti pušica mimo njegove glave in za seboj zasliši divje vpitje in odgovarjanje onstran gozda.

„Maori,“ zakriči osupnjen. „Skrijte se v praprot, otroci, bežite!“ Nato se hoče obrniti, da bi se vrnil k ženi. Kraj gozda vidi temne postave. Ni še dosegel brega, ko pograbi divji Maori ženo in jo trešči na tla. — V vodi stoječ nameri Patricij na divjaka, puška počí, Maori pade smrtno zadet poleg gospe O' Niel; toda že so njegovi tovariši na mestu. Pušice

so švigale, kamenje se kar usipa. — Sulica se je zabodla, vrlemu Ircu v desno ramo; toda ni je opazil, ima le eno misel, kako bi rešil ženo. — Prišel je k bregu, pa zadel ga je na glavo velik kamen. — Z vsklikom: „Moja žena, moji otroci!“ se zgrudi nezavesten na breg.

Divji krik zmagovavcev se razlega po pokrajini. Maori, ki je O'Niela smrtno ranil, priskoči k ranjencu, vzame si kot plen njegovó dvocevko in zapusti naseljenca, ker je mislil, da je mrtev. Nato prime za roko padlega Maorca, ne opazi pa poleg njega ležeče gospe O'Nielove. Ustreljeni se ne gane. „Mrtev si, ubogi Taranuki. Pa maščeval sem tvojo smrt!“ — Obrne se k tovarišem, ki so dospeli tačas na kraj kratkega boja in jim zakliče: „Stari so mrtvi; mlade pa bodo že zajeli naši v gozdu. Urno napravite ogenj! Tukaj hočemo pričakovati Te-Vatura, ki mora priti vsak čas s svojimi od Jotara. Ognjeni svit, odmev bojnih rogov in naše zmagoslavno petje jih že privabi na pravo mesto. Te-Vaturu bo z nami zadovoljen. Maščevali smo se nad tujci. Glejte, zemlja je rdeča njihove krvi; požari njihovih hiš pa rdečé nebesni obok!“

Mladi Maori drgne z veliko spretnostjo suho vejevje, vrže na tleči les nekoliko listja, in imeli so ogenj. Drugi namečejo nanj praproti in suhljadi; kmalu je plamen visoko švigal. Pri rdečem odsvitu je bilo lahko spoznati divje postave maorskih bojnikov. Nudil se je prav peklenski prizor. — Obrazi divjakov so bili pisano pobarvani v strašnih rizbah, kar je dajalo nji-

hovemu že po naravi divjemu izrazu še strašnejšo podobo. V razmršenih laseh so imeli polno ptičjih peres nataknenih, čez pleča pa jih ogrinja pasja koža ali volnena plahta. Skoro nagi so skakali krog ognja in se pri tem divje zvijali; tulili so s hripavim glasom, da je odmevalo po širnem gozdu; metali so bojna kopja in mahali s sulicami. — Zdajpazdaj so zatrobili v bojni rog in klicali tovarišem onstran potoka, naj se jim pridružijo.

Hrup prebudi gospo O' Nielovo iz omedvice, ki jo je bil provzročil grozni položaj. Videla je v nevarnosti otroke in moža; čutila še, kako jo je močni Maori vrgel na tla, a se v istem hipu zgrudil sam krvaveč poleg nje. Takoj, ko se zave, ne more zbrati svojih misli; čuti le nepopisen strah. — Ko pa ji pridejo v spomin zadnji dogodki in spozna svoj položaj, obide jo taka groza, da skoro zopet omedli. — Od plapolajočega ognja je ležala le kakih petdeset korakov daleč; poleg nje pa je ležalo truplo ustreljenega Maorca. Lahko je opazovala vse, kar se je godilo ob ognju in ob bregovih gorskega potoka. Nikjer ni ogledalo skrbno oko dobrega soproga, nikjer ljubeznivih otrok; pogled na plesoče divjake pa je bil tako strašen, da je nehoté zopet zamižala. — Kaj naj stori? Moli k Bogu, da jo razsvetli in okreпча; toda skrb za otroke in moža je bila tolika, da komaj zamore moliti.

Dobra gospa ne misli nič nase; izročila je svoje materi Mariji z neko obljubo, in čutila se

je naenkrat čudovito potolaženo. Spomnila se je izpovednikovih tolaživnih besed. Tožila je namreč očetu Servantu, kako se čuti osamelo v hiši sredi pragozda, kako jo muči skrb, da bi se nji ali otrokom ne pripetilo kaj hudega. — Nato ji je odgovoril oče Servant: „Ali ste kdaj sami? -- Ali ne veste, da je vaš najmogočnejši prijatelj in varih vedno in povsod pri vas — povsod pričujoči Bog?“

To je prišlo pobožni ženi v spomin, in govorila je sama sebi: „Da, on je meni in mojim bliže kakor Maori, da, bliže kakor truplo, poleg katerega ležim.“

Nov hrup jo primora, da zopet odpre oči. Četa, ki je zasedla gozd onstran doline, prihaja zdaj z divjim krikom čez potok. Gospa O' Niel je znala le malo maorski jezik, vendar ume, da povprašujejo prišleci po otrokih, ki so ubežali čez potok. Slišala je tudi, da Maori niso videli nikjer otrok. Takoj je ukazal načelnik, naj hité za njimi, ker še ne morejo biti daleč. Precejšnje število Maorcev se je vrnilo čez potok.

Luna je stala že visoko; v njenem svitu ji je bilo mogoče pregledati razločno celo pokrajino. Tostran potoka se je vzdigovalo strmo, z gozdom porastlo gorovje; onstran pa se je razprostirala več sto korakov široka, z visoko praprotjo in gostim grmičevjem porastla ravan. — Otroci so se tu lahko poskrili, morda tudi ubežali.

V največjem strahu sledi z očmi gospa O' Nielova Maorcem; opazuje njihovo postopanje;

vidi, kako so se nastavili, nekateri ob gozdnem robu, drugi pa se poizgubili po grmičevju kakor lovski psi. Trese se in moli. Dolgo časa se je zdelo brezuspešno vse iskanje; kar se zasliši daleč ob potoku strašen krik. Že meni trpeča mati, da so vjeli njene otroke. Toda našli so le Mak Merzonovo truplo, ki ga je vrgla deroča voda na suho. Takoj nato da načelnik novo povelje, ki ga gospa O'Niel ni umela; pa umela je le prekmalu njegovo izvršitev. Zažgali so na vseh straneh suho praprot. V smrtnem strahu nehoté glasno zakriči; ne misli na lastno nevarnost, kar skoči na noge in upre oko srpo na grmičevje onstran potoka, ker meni, da so tam skriti njeni otroci in da jih obdaja plamen od vseh strani.

Divjaki ob ognju so zaslišali bolesten materin krik; vsi se ozrô na ubogo ženo, ki je doslej niti opazili niso.

„Naseljenčeva žena!“ zakriče vsi vprek. „Gotovo je žena onega tujca, ki je ustrelil Taranakija“, reče zapovedujoči Maori. „Jaz se hočem maščevati zanj, njegova duša naj pije kri te žene.“ S temi besedami zavihti visoko bojni kij in skoči proti gospej O'Nielovi. Ta stoji kakor okamenela; v strahu za svoje otroke na lastni beg še misli ne. — Že ji je morivno orožje nad glavo; že priporoča svojo dušo Bogu in poklekne — kar zadoni za njo močni „Stoj!“ Maori umakne kij. „Te-Vaturu!“ je veselo vskliknil.

„Da, Te-Vaturu, ki je zelo jezen, da si začel s svojo četo boj prej, nego sem dal dogovorjeno

znamenje“, govori maorski poglavar, ko stopi iz gozda na čelu vojnemu oddelku.

„Nisem jih mogel zadrževati“, se zagovarja Maori. „Maščevanje je preglasno vpilo v njihovih srcih. Potolaži se, Te-Vaturu! Mnogo hiš še čaka požara, mnogo črepinj smrtnega udarca; če ti drago, začni s črepinjo te žene!“

Komaj zasliši gospa O' Nielova ime Te-Vaturu, vstane vsa vesela in se vrže na kolena predenj. „Vi ste tu!“ zakliče. „Hvala Bogu, uslišal je mojo molitev, in mi prišel v največji sili na pomoč! O rešite, rešite moje otroke, mojega moža!“

Te-Vaturu je spoznal naselnikovo ženo. Povedala mu je kratko dogodke strašne noči; nato reče: „Hotel sem obvarovati vašo hišo, a prišel sem prepozno; že je vpepeljena. Če so vaši otroci na oni strani v gorečem okrožju, ki obdaja dolino, je tudi zanje rešitev prepozna.

„Kje je vaš mož?“

„Upam, da je ubežal.“

„Ne,“ odvrne Maori „tujec leži na potokovem obrežju. Po navadi naših očetov hočemo pripraviti njega in njegovega tovariša, ki ga tam prinašajo, v slasten zmagoslaven obed. Z ženo pa stori, kar ti drago!“

„Zvežite ženo! Naj postane sužnja moji ženi. Moža pa, ki mi je dal nocoj večerjo, spoštujem; zato ne bomo jedli njegovega mesa, ne jaz, ne vi; z onim drugim tujcem pa lahko storite po navadi naših očetov.“

Veseli krik Maorcev uduši tužne klice nesrečne žene.

Zvežejo jo in polože na zemljo. Zaprla je oči, da bi ne gledala ostudnega obeda, h kateremu so se ljudožrci že pripravljali.

Semkaj so se vrnil Maori, ki so zastonj iskali dečkov onostran potoka. — Po ostudnem obedu da Te-Vaturu znamenje k odhodu še pred jutranjim svitom. Gospo O' Nielovo vlečejo skoro nezavestno s seboj. — Kaj se je zgodilo z njenim možem? — Misliti mora, da je mrtev. Kaj z otroki? Ali so se zadušili v ognju? Ali begajo v soteskah velikanskega pragozda? Ničesar ne ve; komaj si drzne kaj upati, moli le za mrtve. V njenem srcu se začne zbujati smrtno sovraštvo do požigavcev, katerih roke so bile še rdeče krvi njenih dragih; pa tudi Zveličarjeva zapoved: „Ljubite svoje sovražnike!“ ji stopi pred oči. Ta zahteva se ji dozdeva v prvem hipu nesmisel.

Komu bi bilo mogoče to zapoved spolnovati v takem položaju?

Naravi ne - pač pa milosti!

3. Na „morski liliji“

Napočilo je jutro po strašni noči, katere dogodke smo prav opisali. Nebo se je prevleklo s temnimi oblaki. Oster severozahodnik je podil težke deževne oblake, zaganjal se v vrhove pra-

gozdnih dreves in njih je ljuto potresal. — Nastopila je deževna dôba, ki je oznanjevala svoj prihod že na predvečer; kmalu je lilo v potokih. Dež je pogasil tleče tramovje marsikake naselbine, ki so jo požgali Maori; pogasil je tudi grmičevje ob gorskem potoku in lil v curkih na Patricija O'Niela, ki je ležal v nezavesti na bregu.

Na ranjenčevo čelo lijoča voda je imela zdravilno moč; izmila je nevarno, odprto rano, ki jo je naredil kamen; hladila jo je neprestano, zabranjevala je nevarno vnetje in prebudila slednjič ubogega Irca iz smrtnonevarne omedlevice.

Bilo je že sredi dneva, ko odpre Patricij oči; vendar še ni pri popolni zavesti. Zastokal je in privzdignil desno roko, da bi prijel za pekočo rano na glavi. To gibanje mu povzroči novo strašno bolečino: sulica tiči še v njegovi rami. Nehote jo zagrabi z levo roko in jo potegne iz rane; velika bolečina in močan krvav curek ga pripravi k popolni zavesti. Vendar mu še niso jasni vsi dogodki, tudi se še ne zaveda svojega sedanjega položaja. Vidi, kako hiti mimo njega gorski potok; opazi nevihto, ki mu siplje mrzel dež v obraz; čuti, da je ranjen, onemogel, in kako ga muči mraženje z menjajočo se vročino. Pogasil si je hudo žejo in poišče zavetja pred nevihto pod bližnjim gostim grmom. — Polagoma se mu vračajo v spomin dogodki zadnje noči: Maori, njegov beg, pogorišče, napad ob gorskem potoku; toda vse to se podi v tako zmedenih podobah, da vzdihne: „Sanja se ti“, in res ga je objelo zopet trdno spanje.

Kako dolgo je zdaj ležal Patricij O'Niel, sam ni vedel. Ko se prebudi, je pri popolni zavesti: ni se mu sanjalo, vse je v resnici doživel. - Kaj se je zgodilo z njegovimi? Ta misel napolnuje z bridkostjo njegovo dušo, pa da mu moči, da se vzdigne; na polhodeč, na pol plazeč hoče preiskati kraj nočnega napada. Gorski potok je narasel po zadnjih nalivih v deročo reko: drzno, da, naravnost nemogoče bi bilo prebresti ga tudi zdravemu, trdnemu možu.

Patricij gleda z začudenjem na pogorelo ravan, s katere se vzdiguje še dim; ne more si pojasniti tega prizora. Našel je na to pogorišče, kjer so imeli Maori gnusen obed, čegar ostanki so ležali daleč naokrog. Pri pogledu nanje osupne in glasno zakriči: „Kdo je bila nesrečna žrtev?“ - V glavi se mu zvrtil. S silnim naporom se ojunači in natančneje preišče rastresene kosti. Maori so vzeli po stari navadi Mak Merzonovo glavo s seboj, da so jo hranili v dokaz svoje zmage. Nesrečni Irec pride do zaključka, da so rastresene kosti ostanki njegove predrage žene. Z bolestnim vzklikom pade poleg njih na kolena.

Patricij O'Nielov glas je našel odmev v divji pokrajini. Angleška vojna ladja „Morska lilija“ se je bila že pred nekaj dnevi usidrla ob izlivu Hokianga, da bi zabranila upor v tem delu otoka. A Maori so se kaj malo menili za ladjo. Kapitan je videl požar v Papakani; videl je tudi, kako goré druge naselbine v pragozdu;

zato je poslal nekaj oddelkov pomorščakov na suho, da bi rešili, kar bi se dalo rešiti. — Šli so proti pogoriščem; dim jim je kazal pot. Zbrali so precejšnje število razkropljenih naselnikov in jih poslali srečno na ladjo.

Oddelek vojakov je prišel tudi mimo razvalin O'Nielovega bivališča; vojaki so plezali na strmino med naselbino in dolino in ob potoku, da bi odtod opazili še drugih ponesrečencev. Zaslišali so vsklik ubogega Irca ob gorskem potoku.

V malo minutah je že stalo nekaj pomorščakov poleg ranjenca, ki si je onemogel zgrudil na tla.

„Ubogi mož!“ vsklikne mlad vojak. „Nate požirek dobrega starega vina! Če ste Ireč, kakor jaz in če vas ta ne poživi, ufoñila bo ladja vašega življenja, kakor gotovo sem jaz pošten morski medved. Toda, kako so vas zlobni Maori izdelali! Ramo imate izbočeno! Tu na glavi zopet luknja! Taka rana na obrazu! Spravili vas bomo na krov! Ne boste kmalu za rabo.

— Vzemite še požirek vina; le srčni bodite! Naš zdravnik vas bo že znova pokrpal! Povejte pa, če morete, kaj se vam je zgodilo — ali ste kompas popolnoma izgubili?“

Čez nekaj časa šele more O'Niel povedati svojo usodo; prosi svoje rešitelje, naj preiščejo ravan, dolino in goro, če morda ne najdejo njegove žene in otrok še živih. — Zgodilo se je po njegovi volji, pa brezuspešen je bil ves trud; klicali so, streljali in zopet klicali, toda čuli so le odmev

od gorskih sten. Medtem se je nagnil dan; načelnik vojaškega oddelka se ni hotel dalje muditi na kraju nesreče. Ranjenca so obvezali in varno položili na nosilnico v naglici narejeno. Hiteli so ž njim ob gorskem potoku in dalje ob Hokiangu do njegovega izliva. Ubogi Irec je bil v popolni nezavesti. Ko so ga prinesli na ladjo, ga je preiskal vojaški zdravnik. Zmajeval je z glavo: „Rana na rami ni huda, sulica je zdrsnila ob sklepni kosti; pa rana na glavi je nevarna, nevarna tudi strašna vročica!“

Čez 24 ur je dvignila „Morska lilija“ sidro in plula ob bregu proti jugu k Vajkatovem izlivu. Po dveh dnevih odmora je hitela v isti smeri do jugozahodnega otokovega obrežja. Tam je krenila v Kukovo morsko ožino.

Doslej je ležal O'Niel vedno v nezavesti. Pa domišljija je neprestano delovala; trpel je grozne muke. Zdaj se je bojeval z Maorci, zdaj je klical ženo in otroke; zdaj je zopet stal v deročem potoku; držal je malega Bila, medtem pa mu je Maori z zlobnim smehom odvedel starejša dečka; hitel je za njima, a padel je v deročo vodo in zdaj se je boril z valovi, ki so ga nesli vedno dalje in dalje. Naenkrat se izpremeni podoba; vozi se po jezeru, pred seboj gleda svoje posestvo v Kilarneju, na bregu ga pozdravljajo žena in otroci. Že je pri kraju; pa gospod Flint mu zastopi pot in ga sune z nogo neusmiljeno v valove. Hoče ga prekleti, pa mali Bil mu tišči usta in kaže na stari družinski križ z besedami:

„Ljubite svoje sovražnike!“ – Vse to se je vršilo v njegovi glavi. Zdravnik ga je poslušal, in bolnikovo govorjenje mu je vzbudilo srčno sočutje. Spoznal je, da je moral mož prestati že veliko bridkosti – in vse je bil pripravljen storiti, da mu ohrani življenje. „Morska lilija“ se je usidrala čez teden dni v krasnem piktonskem zalivu in našemu bolniku je pojenjala vročica. Počasi je okreval, ker vsled hudih ran in velike onemoglosti je potreboval še dolge skrbne postrežbe. V Piktonu je bila vojaška bolnica; semkaj prinesô na posebno kapitanovo prošnjo tudi O'Niela. „Morska lilija“ je ostala dalje časa v piktonskem pristanišču; na ladji je uslužbeni zdravnik pogosto obiskaval svojega bolnika tudi še potem, ko je bil ta že precej trden; kajti zelo so mu ugajali pogovori z vrlim Ircem.

Nekega večera sta sedela pred bolnico, od koder sta uživala krasen razgled na pristanišče z mnogoštevilnimi ladjami in na visoko gorovje v ozadju. Pomenkovala sta se o tem in onem, naposled tudi o maorski vojski. Poteklo je že več mesecev, odkar je izbuknila vstaja; Angleži to pot niso bili kos Maorcem, več ko enkrat so bili krvavo tepeni in umakniti so se jim morali. Pričakovali so več bojnih ladij iz Evrope; vse je kazalo, da bo vojska še dolgo trajala.

„Čez nekaj mesecev bote šli lahko tudi vi v boj, gospod O'Niel,“ reče zdravnik. „Menim, da se bote z veseljem pridružili prostovoljcem.“

„Nikakor se še nisem za to odločil gospod zdravnik!“

„Ne še? Menil sem, da hočete z Maorci obračunati?“

„Bog v nebesih ve, koliko sem trpel. Požgali so mi hišo in misliti sem celo primoran, da so postali moji otroci in moja žena žrtve njihovih strasti. — Toda, jaz sem katolik. Ko sem bil zadnjič pri izpovedi in pri sv. obhajilu, da bi zahvalil Boga za čudovito rešitev, mi je napravila velik vtis očenaševa prošnja: ‚Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom!‘ Zdi se mi nekrščansko, če bi se udeležil tudi pravične vojske iz osebnega sovraštva.“

„Kako strog sodnik ste! Ko vas je še mučila vročica, sem se čudil besedam: ‚Zdaj mi pravi zopet Bil: ‚Ljubite svoje sovražnike!‘ Ta izrek ste ponavljali prav pogosto. — Pa prišlo mi je še nekaj na misel, kar sem vas hotel že večkrat vprašati. Govorili ste veliko o gospodu Flintu. — Neki gospod Flint je prišel lani z nami na Novo Zelandijo. To je silno bogat mož; bil je zemljiški upravnik na Irskem.“

„V Kilarneju?“ vpraša O' Niel.

„Mogoče, da je bil tam.“

„Dolg, suh človek s koničastim nosom in rdečo brado?“

„Da, tak je bil.“

„Ni prikupljive postave! Ne želim, da bi se še kdaj v življenju sešla!“

„Kakor sem slišal, nakupil si je avklandsko okolico; -- toda prijatelj, vsi razburjeni ste, ta mož vam je moral veliko hudega storiti.“

„Da, prav veliko hudega mi je storil, povedal vam bom pozneje. Mnogo težje odpuščam njemu kakor Maorcem!“

Nekaj časa sta oba molčala. Potem pa začne zdravnik govoriti zopet o maorski vojski. Vendar ne more pregovoriti Irca, da bi prijel za orožje. „Vojska se mi zdi krivična,“ odgovarja vedno. „Maori so bili sramotno ogoljufani in bojujejo se za svojo domovino. Nikdar se ne bom bojeval ž njimi. Če me pa porabite za strežnika ranjencem, sem prav zadovoljen.“ Zdravnik obljubi, da bo o tem govoril s poveljnikom. Ta je bil takoj zadovoljen. Patricij O' Niel pride tako zopet na ladjo „Morska lilija,“ ki je dobila ukaz, naj odpljuje v Avklaud.

4. Trije bratje.

Čas je že, da se ozremo za O' Nielovimi dečki. Zapustili smo jih v trenutku, ko jih je ločil od staršev gorski potok. Očeta in mater so napadli Maori. Nesrečni Mak Merzon se je zgrudil v valove: oče jim je zaklical, naj se skrijejo v praproti, naj beže; koj nato je počila puška in bojni krik Maorcev se je razlegal po krajini. Dečki niso mogli razločevati v temi, kaj se je zgodilo na nasprotnem bregu. Pokorili so se tedaj povelju, skrili se v visoko praprot in pričakovali Mak Merzona in staršev. Zaslišali so pa tudi v gozdu za seboj maorski krik; nekaj

trenutkov niso vedeli kaj storiti. Mali Bil je začel jokati. Ihteč je rekel: „O zdaj bodo umorili očeta in mater!“ — „Tiho bodi!“ ga je tolažil Jon. „Oče in mati bosta bežala onstran potoka; a ti, Bôb, skloni se! Kaj hočeš s puško? Nazadnje zadeneš v temi še očeta, — za menoj, bežati moramo; že prihajajo Maori proti nam.“

„Kam naj bežimo?“ je vprašal Bôb.

„V sotesko, kjer so lani sekali kavrov les. Tja so nas hoteli peljati oče; tja bodo prišli z materjo in Mak Merzonom. Ti si bil že tam, Bôb. Kaži nam pot!“

„Kako naj jo najdem v temi?“

„Na vsak način moramo odtod. Za menoj! Podaj mi roko, Bil, in ne jokaj. Prav varno stopajmo v gozd. Če prekoračimo bližnji hrib, nas Maori ne bodo zasledili. Ne jokaj vendar, Bil, raje moli!“

„Da, molimo k materi Mariji in k angelju varihu, da varuje očeta in mater!“

Jonov nasvet je bil najboljši; izvršiti se ga jim je posrečilo v varstvu svetih angeljov. Ko so zažgali Maori praproč, da bi dečke zajeli, ali pa žive sežgali, so bili ti že kakih sto korakov nad ravnino. Kmalu so dospeli v gozd in oddaljevali so se vedno bolj od preganjavcev. Videli so, kako se je posvetilo za njimi in hiteli so v breg kakor preganjene srne; kmalu so bili na vrhu. Gozd jim je zapiral razgled v razsvetljeno, gorečo ravan, pa slišali so zmagovito maorsko petje, ki jih je napolnjevalo s strahom. — Bežali so dalje, navzgor, navzdol, naglo čez

grm in strn, kolikor je bilo le mogoče v temi. Ko je pa posijala luna, ugledali se pred seboj strm, gol hrib, ki so ga takoj spoznali po stožastem vrhu.

„Prav smo šli!“ je rekel Bôb. „Najmanj tri ure daleč smo od doma. Tukaj počivajmo! Ko se zdani, splezamo na stožasti vrh. Od tam se vidi daleč. Upam da najdem pot v kavrovo sotesko.“

Na skritem mestu so legli; bili so utrujeni vsled. velike žalosti in silnega napora. Mlajša dva sta takoj zaspala, starejši brat pa je čul poleg njih.

Zjutraj je začelo deževati. Bôb zbudi brata iz kratkega, pa trdnega spanja, ter spleže na skalnati vrh. Vrne se k Jonu in Bilu z veselim poročilom, da bodo dospeli v malo urah na določeni kraj.

„Pogumno dalje!“ je rekel Jon; „morda sta oče in mati z Mak Merzonom že tam in nas s strahom pričakujeta.“

Kljub silnemu naliveu gredo na pot. Kmalu so bili do kože premočeni. Opoludne še niso bili v soteski, Bôb se je v daljavi zmotil. Na večer se prikrađe skozi črne oblake solnčni žarek, ki posveti na mokro listje gozdnih dreves; posveti pa tudi našim dečkom v tiho dolino. Kroginkrog so jo obdajale obraščene, precej strme višine. Sredi doline je stalo jezero, v katero se je izlival velik potok; ta je zapustil zopet jezero in se je valil po skoro nepristopni soteski proti reki Hokiangi. Po tem potoku so

Pred križem so opravili dečki kleče večerno molitev. (Str. 33.)

plavili drvarji dragoceni kavrov les k reki Hokianga. Sredi soteske so si postavili skrito kočo, v kateri so prenočevali. Dve boljši bivališči so imeli v bližini jezera ob neki strmini. Tu so stala tisočletna drevesa, ki so jih z velikim trudom sekali in spravljali njihov les k bregu.

Dečki napnejo zadnje moči, da so dosegli najbližjo kočo. Bila je prazna; nikjer ni bilo sledu o starših. Mali Bil bridko zajoka, najstarejši brat ga pa tolaži kakor ve in zna. „Starši so v hiši onstran jezera, a še bolj gotovo v skrivni koči ob potoku; jutri jih bomo našli.“ S tem upanjem so se morali potolažiti. Smrtno utrujeni, do kože premočeni in lačni, kakor so bili, ne morejo dalje. Jon napravi ogenj na ognjišču; k temu sedejo žalostni bratje, da bi se pogreli in posušili in se nasitijo s koreninami užitne praproti, ki raste povsod na Novi Zelandiji. Pritrdili so na steno križ, ki ga je vzel seboj mali Bil in ga doslej ni položil iz rok. Pred tem križem opravijo klečé večerno molitev in kmalu jih zmaga utrujenost, mirno zaspe na kupu praproti v varstvu svojih angelov.

Pozno je že bilo, ko so se prebudili prihodnje jutro naši dečki. Močan veter je pretresal podstrešje, dež je kapal skozi poškodovano streho. Zunaj je lilo kakor iz škafa. — Kakor hitro se nevihta nekoliko poleže, gredo dečki h koči onstran jezera. — Staršev ni tam. — Prestopijo sotesko; hodijo ob potoku in iščejo skrite kočje drvarjev. Prebredli so ves potok in dospeli v kočjo; — toda o starših nikakega sledu. Zdaj jim

upade ves pogum. Komaj Bôb malo pomiri mlajša brata; zagotovilo, da bodo starši kmalu prišli, se zdi njemu samemu neverjetno.

„Ne, ne, nikdar ne bodo prišli; Maori so jih umorili!“ zdihujeta brata, – in Bôb joka z njima.

Kaj jim je sedaj storiti? Sklenejo, da za enkrat ostanejo v skriti soteski. Prirede si kočo za stanovanje in z delom motijo žalost. Kadar ne dežuje, nabirajo korenine že omenjene praproti; našli so tudi divje rastoči krompir in tarovo gomolje. – V potoku je bilo veliko rib; podjetnemu Joniju se ribarstvo kmalu posreči, nalovil je obilo različnih rib. – Tako je mineval dan za dnevom, a staršev le ni bilo; pa tudi noben Maori ni zašel v skrito sotesko.

Ko je minila deževna doba, se preselijo v najboljšo kočo ob jezeru in po mnogem posvetovanju pridejo slednjič do sklepa: eden izmed njih naj gre v Papakano k očetu Servantu; pri njem bo dobil najzanesljivejših poročil o osodi ljubih staršev.

5. Nepričakovano poročilo.

Bilo je sredi poletja leta 1866., ko se je usidrala „Morska lilija“ v avklanskem pristanišču. Maorski upor še ni pojenjal. Nasprotsvo je postajalo vedno hujše. Prvi otoški poglavar Viremu-Kingi ali kar maorski kralj imenovan, je sam

prevzel vrhovno poveljstvo. V Viremu-Kingovem imenu je napovedal kraljičinemu namestniku na Novi Zelandiji vojsko Anglež Tomzon.

Ta napoved je obsegala marsikako bridko resnico. Angleški poveljnik Nove Zelandije si ni upal napasti združenih nasprotnikov.

Ko je dospela „Morska lilija“ v Avkland, pričakovali so od dne do dne prihoda Maorov. Vsi južno od mesta bivajoči rodovi so potegnili z Viremu Kingom. Zapovedoval je 7000 oboroženim možem. Proti severu stanujoči rodovi so doslej sicer mirovali, vendar se ni bilo zanašati nanje. Umevno je, da so se prebivavci v Avklandu vznemirjali; že so se čuli glasovi, ki so zahtevali, naj se sklene mir. Priznavalo se je glasno, da se je godila Maorom krivica, in da jih je izzivala angleška vlada. Toda poveljnik Brovn ni hotel slišati o miru; trdil je, da se mora na vsak način najprej zadušiti upor. Mora se rešiti čast angleške vojske, potem se bo šele dogovarjal z divjimi požigavci in uvaževal njihove zahteve. Od vseh strani so klicali vojakov: iz Avstralije, Indije, Evrope; celo nekaj oddelkov iz krimske vojske se jim je pridružilo. Polagoma je narastla angleška vojska na 10.000 vojakov. Toda Maori so poznali vsako skrivališče svoje gorate dežele. Izvabljali so sovražnika zdaj v močvirje in goščavo, zdaj v nepristopne soteske. Pred močnimi oddelki so na videz bežali, napadli pa so po bliskovo slabejše oddelke v soteskah in prepadih. Angleži so imeli občutno škodo.

Naš stari prijatelj Patricij O'Niel je stal nekega jutra na krovu bojne ladje. Njegovo oko je zrlo proti severozahodu. – Onstran zelenih gozdov, za strmimi gorami leži pokrajina ob Hokiangu, kjer je živel pred malo meseci tako srečno z ženo in otroki. Kaj se je pač zgodilo z njegovimi? Ali so bili umorjeni, ali pa zdihujejo v maorskem ujetništvu? – Zatopljen v to premišljevanje vrli Irec ne opazi, da se bliža ladji sem od mesta čolniček. Kar stresne se, ko zakliče pomorščak: „Glej vendar, – čoln!“

V čolnu dvignejo zastavo; takoj nastavi poveljnik ladje stražo, ki tudi z zastavo pozdravi bližajoči se čoln. Poveljnik pride sam na krov, da bi sprejel namestnika angleške kraljice, kajti velika zastava je oznanjevala njegov prihod. Poleg nekaj vojakov in gospoda Brovna stopita na krov tudi dva uklenjena morska poglavarja. Na prvi pogled spozna Irec poglavarja Te-Vaturu, katerega je pogostil oni osodepolni večer. Nehoté začudeno vzklikne. Maori upre oko vanj in zdelo se je, da se je Vaturu prvi hip skoro prestrašil. Naglo pa premaga razburjenost in stoji ponosno kakor njegov tovariš pred kraljičinim namestnikom in ladjinim poveljnikom.

„Ali ste pripeljali jetnikov, gospod namestnik?“ reče poveljnik po prvem pozdravu.

„Jetnike! – Da in ne. Vendar ravnajte ž njima kot z jetniki. Pravzaprav sta póroka, ki sta prišla prostovoljno v past.“

„Pa vsaj nista poglavarja, ki sta prišla z zagotovljenim varstvom v Avkland?“

„Prav onadva sta. – Ali hočete ugovarjati, poveljnik, če ju pridržim nekaj časa? Dobri smo, da ne postreljamo vseh požigavcev. Gotovo so zaslužili najhujšo kazen.“

Pošteni pomorščak z resnim obrazom reče: „Odgovornost za to ravnanje prepuščam vam, gospod namestnik. Niman pravice izrekati svoje sodbe; hudo mi je pa, da moram ravnati s sovražnikoma kakor bi bila jetnika, in to na ladji Njenega Veličanstva.“

Ta odgovor je bil jasen dovolj; gospoda Brovna spravi očitno v slabo voljo. Noče se muditi na ladji, takoj se odpelje nazaj v mesto.

Komaj odplove namestnikov čoln od „Morske lilije“, stopi že ladjin poveljnik k maorskima poglavarjema in ju vpraša: „Ali razumeta angleški?“

„Te-Vaturu je umel, kar je rekel poveljnik te ladje onemu možu, ki je prelomil dano besedo,“ odgovori naš znanec.

„Dobro! umel si tedaj tudi, kako obsojam prelomitev dane besede jaz in z menoj vsak pošten Anglež; – povej to svojemu tovarišu! Takoj velim, da vama odvzemo verige, če mi obljubita s častno besedo, da ne bosta zapustila ladje.“

„Ali veruje poglavar te ladje, da naju bo vezala dana beseda, ker so jo naselniki prelomili?“

„Žalostno, – nevernik zasmehuje kristjane! – Da, verujem, da bota držala besedo kakor vsak pošten človek; odvzemite jima verige!“

Te-Vaturu vzdigne roki, da mu odvzame višji častnik okove; zahvali poveljnika in reče: „Maori bodo pokazali tujcem, da se ne zanašajo zastonj na njihovo besedo; zdaj obljubim: ne bom ubežal.“

Poveljnik se poda v svojo sobo, kjer da nastanovavcu potrebna navodila gledé jetnikov. Ta pokliče O'Niela in mu ukaže, naj oskrbi Maorcem jedi in pijače; kajti naš Irec je bil tudi strežnik na krovu „Morske lilije“. Imeli so namreč malo ranjencev, tedaj mu je ostajalo za to dovolj časa.

„Prav rad,“ odgovori Patricij, „vendar bi z vašim dovoljenjem tega poglavarja nekaj vprašal. Znano vam je, da so me pripravili Maori koncem februarja ob hišo in posestvo, ob ženo in otroke; menim, da mi bo mogel ta mož kaj več povedati o njih: Saj si ti oni Te-Vaturu, ki je bil osodepolni večer moj gost?“

„Jaz sem, naselnik! -- Svaril sem te in priganjal k begu.“

„Da, to si storil, toda bilo je prepozno. Še ni potekla ura po tvojem odhodu in že so nas napadli požigavci. Menim, da so bile tvoje čete, Maori.“

„Da, moje čete so bile,“ reče mirno Te-Vaturu in upre svoj pogled srpo v Irca. Videl je, kako je šinila Patriciju O'Niela kri v glavo in kako mu je zaiskrilo oko v pravični jezi, kako je bil že pripravljen, da bi ga plačal z ostro besedo. — Okolu stoječi pomorščaki začno glasno izražati svojo mržnjo do Maorcev.

„Tedaj tudi ta, morivec, požigavec!“ zakliče star vojak; drugi pa takoj pristavi: „Kar na jadrnik ga obesimo!“

Te-Vaturu pri teh pogovorih kar nič ne spremeni obraza; gleda le Irca, ki se je očitno zatajeval, ter ponovi mirno: „Bile so *moje* čete,“ — in pristavi skoro porogljivo: „Ljubi tedaj svojega sovražnika!“ (Podoba na naslovni strani.)

Te besede povzročé največjo razburjenost. Ne manjka veliko, da ne slede besedam dejanja. Irec zavrne vojake in zapove mir. Nato reče: „Zahvaljujem te, Te-Vaturu, da me spominjaš krščanske dolžnosti. „Ljubite svoje sovražnike!“ je rekel Gospod. Težka mi je bila že enkrat ta zapoved, morda težja kakor danes; pri spominu na Njega, ki je odpustil na križu svojim morivcem in molil zanje, hočem poskusiti, da ti z njegovo pomočjo odpustim.“

Z začudenjem poslušajo pomorščaki te plemenite besede; Maori pa, ki je pričakoval drugačnega odgovora, sprva ne ve, kaj naj reče, tako je osupnjen. Stopi bliže, prime Irčevo roko in vzklikne s solznim očesom: „Naselnik, odpusti mi! Da, če bi bili vsi belokožci tebi enaki, potem bi bili kmalu Maori in naselniki eno bratovsko ljudstvo, naša dežela bi bila vaša in vaša vera — naša vera! — Zdaj poslušaj! Res so požgale moje čete tvojo hišo; toda storile so to proti moji zapovedi; prišel sem prepozno, da bi jim zabranil, vendar ne prepozno, da sem rešil smrti tvojo ženo.“

„Moja žena, moja Marija živi! O kje je? Kje so moji otroci?“

„Tvoja žena živi v moji koči; nihče ji ni skrivil lasu. Kaj pa je s tvojimi otroki, ne vem.“ — Te-Vaturu pripoveduje, kako je odtegnil Irčevo ženo v odločilnem trenutku razjarjenim rojakom in kako so njegovi vojaki zastonj zasedovali otroke ter sklene z besedami: „Morda so mrtvi, ali pa so našli zavetje pri kakem belokožcu.“

„Mrtvi, mrtvi, brezdvomno so mrtvi,“ tarna Patricij, „v praproti so grozovito zgoreli, ali pa so v gozdih počasi lakote umrli — ljubi, mali Bil z živahnimi očmi, dobri, nedolžni Jon — in vrli, pridni Bôb!“ Bridke solze se mu polijô po licu.

Okrogstoječi so spoštovali boleost ubogega očeta in molčé odidejo. Dva častnika in zdravnik, ki so poslušali nekoliko oddaljeni ves pogovor, pa stopijo bliže in tolažijo Irca s prijaznimi, sočutnimi besedami. Patricij si hoče izprositi dopusta, da bi poiskal takoj Te-Vaturov rod in rešil ženo. — Toda vsi mu odsvetujejo drzno in gotovo brezuspešno početje.

„Kako hočeš najti pot k mojemu rodu skozi gozd in močvirje, čez hribe in doline, več kot pet dni daleč? Ni ti mogoče priti niti tri ure od Avklanda, vjeli te bodo Viremu-Kingovi vojaki, ki te bodo ubili ali vtaknili v strašno ječo. Da, če bi mi bilo dovoljeno, da te spremim, stavim glavo, da pripeljem tebe in tvojo ženo zdrave v Avkland.“ Tako govori Te-Vaturu.

„Tega namestnik ne bo nikdar dovolil,“ reče zdravnik, „Potrpeti morate in čakati mirnejših časov ali vsaj tako dolgo, da dobimo novega namestnika; — upam, da se to kmalu zgodi. Veselimo se, da vaša žena še živi in da ji je dobro, kakor zagotavlja ta poglavar. Morda pride kmalu dan, ki vam prinese tudi o otrokih dobra poročila in združi zopet celo družino.“

V tem trenutku naznani straža, da se dviga na severozahodu gost dim.

Častnik pogleda skozi daljnogled in pravi: „Če me vse ne moti, goré velikanska posestva gospoda Flintā. Že več tednov ga svarimo in vabimo, naj pribeži v Avkland, kakor so storili vsi sosedni posestniki; samo on ni hotel zapustiti svoje naselbine.“

„Gospod Flint?“ vpraša Irec osupnjen — „pa vsaj ne oni kilarnejski upravnik?“

Zdravnik odgovori: „Brezdvomno oni, o katerem sva zadnjič govorila. Zelo se bojim, da mora mož zdaj zadostovati za svoje pregrehe; morda je že pred večnim sodnikom.“

„Gospod, bodi mu milostljiv!“ reče Patricij O' Niel, ter globoko zamišljen gleda proti kraju, od koder se vali gost, črn dim.

6. „Mati“.

Potečejo štirje dnevi, odkar so se vršili v avklanskem zalivu na krovu „Morske lilije“ opisani dogodki. Peti dan so stali O' Nielovi

dečki na stožastem vrhu, od koder so pred tedni ugledali zaželjeno kavrovo sotesko. Bôb je bil pripravljen na pot; kot najstarši se je hotel napotiti v dobra dva dneva oddaljeno Papakano.

„Dalje me ne smeta spremljati,“ reče tu svojima bratoma. „Idita nazaj in ostanita dobro skrita v koči ob potoku ali še boljše v jami, ki smo jo zadnjič našli. Bodita previdna; čeprav doslej nismo opazili Maorcev v bližini, vendar nismo nikdar varni pred njimi. V petih ali šestih dneh se gotovo vrnem in vama prinesem dobrih poročil.“

„Ne skrbi za naju, Bôb!“ reče Jon; „Bil in jaz bova gotovo previdna. Bodi tudi ti prav previden. Imej vedno odprte oči in ušesa, in če bi srečal Maorce, skrij se v praprot ali v travo in čakaj ležeč, da odidejo mimo. Nikakor naj te ne premaga skušnjava, da bi rabil puško.“

„Obetam ti, Jon. In zdaj zbogom! Ne jokaj, Bil, saj pridem kmalu; moli k angelu varihu, da nas vse varuje. Mati Marija je z nami.“

Bratje si sežejo v roko. Bôb vrže puško čez ramo in krepko odkoraka v dolino, Jon in Bil pa gledata za njim, dokler ne izgine z roko ju pozdravljajoč v gozdu. Tudi onadva mahata z rokama in se vrneta nato v kočo ob potoku. Bôb stopa med tem pogumno dalje, smer poti si določa po stanju solnca. Hodil je že dve ali tri ure in ne opazi nič posebnega; kar naenkrat ugleda sledove stopinj. Natančneje začne

paziti, in res so bila utisnjena znamenja golih nog v vlažno zemljo. — In zdaj — koliko začudenje! na bodičastem kaktovem grmu visi košček katuna. Bob se skloni in gleda natančneje — čuti, kako mu začne srce utripati, kako močni so postali naenkrat njega udarci. — Ravno tako modro obleko z enakimi malimi rdečimi pikami je nosila njegova mati v dan maorskega napada! S tresočo roko vzame tkanino z bodic; rosa je ni zmočila, tedaj je visela šele od solnčnega vzhoda tu. — Ali njegova mati še živé in tako blizu naj bi bili?

Kakor blisk mu šine ta misel v dušo; toda v hipu ji sledi dvom: koliko gospâ lahko nosi enako obleko! — Vendar mu je katunov košček drag spomin na ljubo mater, in spravi ga kot dragocenost v notranji žep. Odslej hodi še bolj pazljivo; navdaja ga nepopisno upanje.

Deček dospe na nizek grič; zakriva ga grmičevje; odtod gleda čez široko odprto dolino. — Ni se motil; zasliši glasove, ugleda maorsko ženo in nekaj otrok. Bili so 400 ali 500 korakov od njega; izkopavali so tarovo gomolje ali kaj podobnega. — Bôb napenja že itak bistro oko, vendar več ne more razločiti. -

Tam za nekim grmom se dviga lahek dim in ne daleč proč stoji še neka oseba; na pol jo zakriva grmičevje. Zdi se mu, da nima maorske obleke; natančneje ne more razločevati, daljava je prevelika. - Pač se spominja dane oblube.

da se bo ogibal Maorov, toda misel: če bi bili mati! — ta misel ga žene dalje. Vendar ravna kar najprevidneje. Urno splèza na drevo, s katerega pregleda pobočje in dolino. Z velikim veseljem opazi, da se razprostira grmičevje in praprot skoro do onega ognja. — Plazi se počasi in previdno dalje. Po preteku dobre ure pride v bližino zaželjenega kraja. Vendar more s svojega skrivališča pregledati le malo okrožje poleg ognja; praprot mu ovira prost razgled. — Zasliši glasove: bili so otročji glasovi in glasovi maorskih žen, in tudi glasovi dveh ali treh mož so se čuli vmes. — A čuj! — sapa mu zastaja, srce mu hoče počiti — to je glas njegove matere! — Izmed tisočev bi ga spoznal, čeprav je govorila maorske besede. — Poteče precej časa, da se pomiri močno razburjena kri in da more zopet trezno misliti. Bôb je imel za posebno pomoč angela variha, da se v prvem hipu ni izdal z veselim vzklikom ali neprevidnim gibanjem.

Z nepopisnim veseljem in neizrekljivo muko gleda na kraj pri ognju, kolikor ga more videti. Dolgo mora čakati, da ugleda svojo mater. — Ni se motil, ona je bila, — pa tako bleda in shujšana, da jo komaj spozna. -- Vendar je bil vsak dvom izključen: obleka, glas, kretanje, vse ga potrjuje, da se ne moti. — Kaj mu je storiti? — Komaj petdeset korakov loči mater in otroka; — pa deček se ne sme pokazati. — Potrpežljivo mora čakati srečnega trenutka, da bi se približal materi.

Minuta poteka za minuto. — Solnce je že skoro v središču nad dolino. — Maori se odpravljajo, da bi zapustili ogenj. — Že odhajajo, naprej gredo otroci, potem žene s polnimi jerbasi tarovih gomoljev in nazadnje dva maorska vojaka. Oba sta oborožena, eden izmed njiju je nedvomno odličen poglavar. Bôbova mati koraka sredi med ženami in ima tudi velik jervas na glavi.

Srce hoče počiti dečku, ko jo vidi odhajati z Maorci, — in mati še sluti ne, kdo ji je tako blizu. Sledi družbi od daleč in se trudi na vso moč, da bi matere ne izgubil izpred oči. — Onstran doline gredo zopet navkreber. Urno in previdno spleza na grič; pred seboj ugleda nekaj maorskih koč, ki jih je na pol zakrivalo gozdno drevje; naslonjene so na strmo pečino. Od koč ga loči prepad z reko Hokianga. Vidi svojo mater na brvi; stopa poleg Maorcev. Vsi se plazijo po strmem bregu navzgor, in v četrty ure so se poizgubili po kočah. Dolge ure preleži Bôb za grmom; gleda na maorsko vas pred seboj, a matere nič več ne vidi. — Dva vojaka stojita za stražo ob poti, ki pelje na brv. — Na večer gredo žene in otroci k reki; pa matere ni med njimi.

Bôb previdno obhodi maorsko vasico; misli in misli, pa nič pametnega mu ne pride na misel. „O da bi bil Jon tukaj,“ reče; „temu nikdar ne manjka modrih nasvetov.“ In komaj mu šine ta misel v glavo, že sklene: „Nazaj v kavrovo sotesko letim in pripeljem Jona s seboj.“

„Tja pridem v štirih urah“, računa sam pri sebi; „ko bo solnce zašlo, svetila mi bo luna in prej ko se zdani, bova z Jonom zopet tukaj.“

Rečeno, storjeno! Ljubezen mu je dajala moči, ljubezen pospeševala korake; pred polnočjo že trka na kočo bratov. — Z besedami: „Mati! mati!“ plane skozi vrata, ki mu jih odpre Jon. Poteče nekaj časa, predno ga brata umeta; pa potem je izginil zaspanec. Vsi trije so jokali, smejali se, objemali se; slednjič se vsedejo k velikemu vojnemu svetu. „Tako se mora posrečiti,“ reko končno dečki. Opolnoči nameravata Bôb in Jon oditi, toda malega Bila za ves svet ne moreta pregovoriti, da bi ostal v koči.

„Mater hočeta rešiti,“ reče jokaje, „in mene bi ne bilo zraven? Vzemita me seboj, o vzemita me seboj! Prav ubogljiv bom in gotovo vaju ne izdam z nobenim glasom, in nazadnje, če bo treba, tečem z vama, kakor za stavo.“

„No pa pojdi z nama, Bil!“

„Hvala ti dobri Jon; hvala ljubi Bôb! Videla bodeta, da vama bom prav veliko koristil. Že prihajamo vsi trije — mati, o mati!“

7. V maorskem taboru.

Gospa O'Nielova je preživela žalostne dneve, odkar so jo ujeli. Neizrečeno veliko je trpela, kar se ji je videlo že z bledega, shujšanega

obraza. Maori sicer niso trdo ravnali ž njo, kajti uživala je posebno varstvo mogočnega poglavarja Te-Vatura. Toda življenje maorskih žen je bilo dovolj bridko; vsa težka dela so morale opravljati one, možje so živeli le na lovu, pri ribarstvu ali v vojski. — Zlasti na gnusno hrano se jetnica ni mogla nikakor privaditi. Bolj pa kakor to vnanje trpljenje in trud jo je tlačila notranja žalost radi usode ljubih otrok in vrlega moža. O da bi bila mogla slušiti, da živé njeni otroci komaj štiri ure od male maorske vasice! Da bi vedela, da so zdravi za onimi griči, ki jih je gledala vsak dan!

Polagoma se je naučila gospa O' Nielova toliko maorskega jezika, da se je lahko pogovarjala s Te-Vaturovimi otroki in njegovo ženo. Pogosto je sedela zvečer pri ognju in jim pripovedovala o betlehenskem detetu in o njegovi materi. To je veselilo gospo O' Nielovo in ji prinašalo tolažbe v bridkosti.

Tako se je godilo doslej jetnici. Zdaj pa uravna dobri Bog, da jo ugleda najstarejši sin in prihiti s svojima bratoma, da jo reši. Načrt, ki ga je Jon napravil in Bôb odobril, ni bil lahko izvršljiv. Trije bratje so sicer prišli pred jutranjim svitom na višino, s katere je ugledal prejšnji dan Bôb maorsko vas, toda videli so jo napolnjeno z vojaki.

„Obhajali bodo katerega svojih praznikov,“ reče Jon. „Moramo se dobro skriti in čakati večera. Takrat bo morda priložnost.“

Res so prišli prejšnji večer trije poglavarji z ženami in vojaki v vas. Po dogovoru je nameraval Te-Vaturu obhajati o ščipu vrnitev v svojo vas. Poglavarji so prišli, da bi ga pričakovali na njegovem domu in izvedeli novice, ki naj bi jih jim prinesel iz Avklanda, kamor je bil poslan.

Te-Vaturova žena, Vhaka, je imela polne roke dela, gospa O'Nielova ji je pomagala. Naklali in napekli sta veliko prašičev in psov. Po dovršenem delu je oblekla Vhaka svojo praznično obleko. Sicer je nosila srajci podobno haljo, danes ni hotela zaostajati za drugimi glavarskimi ženami. Nastavi si v razmršene lase orlovih peres, nakiti se z vrvicami in steklenimi biseri in vdene si umetno spleten plašč.

Na večer se prične pravi slavnostni obed. Dečki so lahko pregledali z višine onstran propada ves prostor. Videli so ogenj; videli so, kako pečejo na njem prašiče in pse; videli so maorske žene v njihovem čudnem lepotičju. Ena izmed njih je imela celo klobuk ubite Angležinje; okrasila si ga je s steklenimi biseri in ptičjim perjem. Videli so v krogu ob ognju sedeti divjake in — zdaj — so videli tudi blede ženo, ki je točila iz velikega lonca neko pivu podobno žganje. — „Mati! o mati!“ reko po tihoma drug drugemu. — Kmalu postanejo Maori glasni; če bi bili dečki umeli maorski jezik, sledili bi bili lahko govorom, ki so jih govorili po navadi očetov poglavarji, razumeli bi lahko pesmi, s katerimi so opevali stare in nove junaške čine Maorcev.

Prvi namigne najstarejši poglavar, Te-Noki, — in začne po navadi očetov svoj govor. Stojé govori: „Vhaka, žena Te-Vaturova, hrabrega poglavarja! Tvoji prašiči so dobri, tvoji psi so boljši, tvoje pivo je pa še boljše. Toda najboljšega nam še nisi dala. Jedel sem nedavno meso nekega naselnika, ki smo ga umorili, in bilo je prav dobro. Takrat sem prisegel, naj bodo vsi beli možje enaki živalim na polju in pticam pod nebom. Kaj imajo opraviti tukaj na „Mavovi ribi“? Mavo je nabodel na trnek ta otok za svoje otroke, za Maorce. Naši očetje so nam pripovedovali tako-le: Nekega dne je stopilo pet Mavovih bratov v čoln, da bi ribarili; Mavo se jim je hotel pridružiti. Toda niso ga pustili v čoln; bali so se ga, ker je bil čarovnik. Ko so lovili sredi morja, priletel je k njim v ptičji podobi. Pri sebi je imel dragocen trnek s kaveljem, ki ga je bil priredil iz čeljusti svojega starega očeta. — Bratje mu niso hoteli dati vabe. Mavo pa se je udaril po nosu, pritekla je kri, namočil je predivo v krvi in rabil to kot vabo. Komaj je vrgel trnek v vodo, komaj se je raztegnila vrvica, že je ugrabil nekaj, kar je vleklo s tako silo navzdol, da so se bratje bali, zdaj, zdaj se bo prevrgel čoln; zato so klicali: „Mavo, izpusti!“ Ta pa je odgovoril: „Kar Mavo drži, tega več ne izpusti!“ S temi besedami je vlekkel in vlekkel in privlekel navzgor našo deželo. Ko je prišla dežela na površje, se je razbil čoln in še danes se nahaja na vrhu gore Ikauvangi pri Vajpiru, kjer je tudi Mavo pokopan. Mavov

izrek pa so si zapomnili naši očetje: „Kar Mavo drži, tega več ne izpusti!“ – Na otoku so bili velikanski ptiči, „moa“, imeli so noge kakor največji mož; s kljunovim udarcem so preklali črepinjo vsakemu vojaku; tekli so kakor veter, frčati pa niso mogli, ker niso imeli peruti, kakor naši kivi, ki še zdaj živé. Ti ptiči so hoteli odvzeti Maorom Mavovo ribo, toda naši očetje so rekli: „Kar Mavo drži, tega več ne izpusti!“ in bojevali so se z neprijaznimi ptiči, pobili so jih in pojedli, in še dandanes se nahajajo celi griči kosti, ki so ostale od onih poedin. -- O, da Te-Noki ni takrat živel, da se ni bojeval z našimi očeti in ni mogel obhajati ž njimi zmagovitih poedin z mesom pobitih ptičev! Danes ni nobenega moa več v celi deželi. – Pozneje pa so prišli tujci na velikih ladjah čez slano vodo in so hoteli ujeti zase Mavovo ribo. Ali veste, kaj so storili naši očetje? Prijeli so za svoje Patu-Patu (bojne kije iz lesa) in Mere-Mere (bojne kije iz dragocenega zelenega nefrita) in razbili so prvemu črepinjo. Zaliv, v katerem se je to zgodilo, imenujejo tujci še dandanes zaliv morivcev.*) – O da bi bili naši očetje vselej tako ravnali! Toda Yes-Yes (Angleži) in Oui-Oui (Francozi) so imeli besede sladke kakor med; govorili so le ljubezen-ljubezen in mirmir in brat-brat; in ko so zagrabili Maori za ta trnek, odjemali so jim Mavovo ribo kos za kosom. In zdaj so tu s svojimi velikimi, gro-

*) Zgodilo se je to 18 decembra l 1642, ko je hotel Holandec Tasman prvič občevati z Novozelanci

movitimi puškami in hočejo dobiti še zadnji kos. — Naš kralj Viremu-Kingi pa pravi: „Kar Mavo drži, tega več ne izpusti!“ In če se vrne Te-Vaturu iz velikega tabora tujcev, in če se je vjel na trnek in nam hoče svetovati mir, porečem jaz, Te-Noki: Kar Mavo drži, tega več ne izpusti!“ Dobiti ne smejo nobenega koščeka, nobene koščice, da, nobene luskinе njegove ribe! In kaj pravite vi, moji bratje?“

„Kar Mavo drži, tega več ne izpusti!“ se je klicalo v krogu, in v daljnih gozdih je odmevalo: „Imeti ne smejo nobene koščice, nobene luskinе!“

„Te-Noki, brat moj, dobro si govoril“, začne drugi poglavar, Te-Rere. „Kar si ti rekel, to pravijo tudi duhovi, ki so se mi prikazali v sanjah. Zdelo se mi je, da stojim blizu mrtvaške jame Reinga, poleg katere stoji drevo Pohatukava. Njegove veje segajo daleč navzdol; rabijo jih duhovi za lestvico, da hodijo po nji na mrtvaško stezo Rerengavajru, ki vodi daleč pod zemljo k morju. Tam stopijo v čoln duhovi in se peljejo v deželo Havalki, ki je zibelj človeštva. V nepretrgani vrsti so hodile sence svojo pot skozi temna vrata; vedno nove čete so prifrčavale po drevesnih vrhovih; kajti bilo je ob času velike bitke na visoki gori v deželi Taranaki. Mrtvi so mi razkazovali rane, ki so jih prejeli v boju s tujci in so mi klicali edino besedo: ‚Maščevanje, maščevanje, maščevanje!‘ Hotel sem jih prijeti za roko, pa zagrabil sem v zrak in sem se prebudil.

V ušesih mi je še donela beseda: maščevanje! Bil je to sladek glas, od takrat ga ponavljam noč in dan; prisegel sem, da nočem živeti brez maščevanja in nočem umreti prej, da prinesem duhovom poročilo, da se je izvršilo maščevanje zanje. Te-Rere je govoril. Kaj menite vi, bratje moji?“

Zopet je odmeval gozd glasnega odobravanja. Pijani vojaki dvigujejo bojne kije in tulijo: „Maščevanje tujcem!“ Žene in otroci kričijo vmes; gospe O'Nieolovi pa pretresa mozeg in kosti. Da, v resnici je bilo strašno; tudi mož bi se tresel sredi teh krvoželjnih divjakov.

Medtem napoči noč. Rdeči ognjeni soj je kazal divje, strašno orisane postave še groznejše. Gospa O'Nielova pa je molila in zdihovala.

8. Žrtev.

Tretji poglavar Te-Urewa hoče začeti svoj govor, kar se zasliši glasno vpitje iz bližnje goščave, in takoj nato pridrvi k ognju čela morskimi vojakov z uklenjenim belokožcem v sredi. Plamen osveti suhega moža z rdečimi lasmi in ravno tako brado. Divje poteze v obrazu in zmeden pogled je kazal smrtno grozo. Gospa O'Nielova spozna jetnika v prvem hipu kljub njegovi veliki spremembi. — Neizbrisljivo se ji je bila vtisnila v dušo grozovita postava onega nasprotnika, ki jo je nekdam zapodil z možem

in otroki iz hiše in domovine. S trdim srcem jih je pahnil v sneg in burjo, in to je mogel storiti s smehom na obrazu, z zaničevanjem na ustnicah. „Pravični Bog!“ vzklikne; to snidenje jo pretrese v dno duše; „pravični Bog, kako čudna so tvoja pota! — gospod Flint!“

„Te-Loro in njegove čete!“ zakličejo poglavarji.

„A kje sta Te-Vaturu in Te-Muna?“

„Te-Loro je truden in lačen in žejen in žalosten,“ odgovori vojak. „Prišel je v petih dneh od havrakovega zaliva, kjer so velike tuje ladje. Iskal je svoje brate najprej ob Hokiangu, šele njihovo vpitje ga je privedlo na pravi kraj. Kako bi mogel pripovedovati o svoji bridkosti, če se ne pokrepčam prej z jedjo in pijačo?“

Te-Vaturova žena Vhaka vstane in ponudi sama možu in njegovemu tovarišu mesa in polni kupici. Maori jedó in pijó. Tudi jetniku vržejo kost, s katere željno obere krvavo meso. Te-Loro vrne prazno kupico z besedami:

„Vhaka, tukaj imaš posodo; Te-Vaturu jo je umetno izrezljal. Vedi, da Te-Vatura nisem pripeljal seboj; tudi pogumnega Te-Muna ne bo nazaj.“

Bolesten vzklik se začuje v okrožju. „Ali sta nastopila stezo mrtvih!“ vpraša Te-Rere.

„Nista vstopila v čoln duhov. Veliki poglavar tujcev ju je odpeljal uklenjena na svojo največjo ladjo. Poslušajte! Bili smo v havrakovem zalivu, tam, kjer so utrdili belokožci z

nasipi in velikimi puškami svojo največjo vas, ki jo imenujejo mesto Avkland.

Te-Vaturu je zahteval pogovora z največjim poglavarjem naselnikov; saj veste, kako vedno svetuje k miru. Veliki poglavar je zagotovil njemu in njegovim prosto spremstvo, kakor se zgodi tudi pri nas, če živita dva rodova v prepiru in hočeta skleniti mir. In kdaj je bilo slišati, da bi bil prelomil Maori sovražniku dano besedo?“

„In veliki beli poglavar je prelomil besedo?“ vpraša Te-Noki.

„Kakor hinavski pes, ki istočasno mahlja z repom, z gobcem pa grize! Svarili smo Te-Vatura, toda ni nam verjel. — Sicer je on le še napol Maori, odkar je govoril na večer pred bitko z možem one žene — pri teh besedah pokaže vojak na gospo O’Nielovo. — Ni potekla ura, že smo videli, kako so belokožci obkolili naša glavarja ter ju trdo uklenili. Veliki glavar, ki je prelomil dano besedo, peljal ju je sam v čolnu na svojo največjo ladjo. Gledati smo morali vse to, na rešitev niti misliti ni bilo. Z zobmi škripaje in z željo po maščevanju v srcu smo odšli od tam. Tako smo naleteli na naselbino onega tujca; njegova hiša je bila dobro skrita v neki dolini, zato je do tedaj ni doseglo maščevanje naših rojakov. Kakor nevihta smo planili nanjo.

Tujec se je hotel sprva braniti s svojimi hlapci; toda kmalu jih je ležalo šest z razbitimi črepinjami na tleh, drugi so ubežali. Oni plašljivec,

ki smo ga pripeljali seboj, je prosil klečé s povzdignjenima rokama, naj mu pustimo življenje. Mislili smo si: morda ga porabimo kdaj za poroštvo.

Nato smo zažgali veliko hišo in polne hleve in skednje. O kako je pokalo in prasketalo! Upam, da sta videla dim naša poglavarja na ladji in sta se veselila, da smo ju maščevali. Kaj porekó moji očetje in bratje? Ali ni Te-Loro s svojo četo prav ravnal?“

Govoru sledi burno odobravanje. „Prav in modro in pogumno ste delali,“ vzkliknejo poglavarji, in: „Maščevanje in smrt nezvestim prelomljavcem dane besede!“ kriče vojaki.

Mine precej časa, da se vrišč toliko poleže, da more Te-Ureva govoriti.

Že po naravi je bil on med vsemi najbolj grozovit in krvoželjen; v svoji pijanosti pa je bil bolj podoben divji zveri kakor človeku. Z desnico pograbi gospoda Flinta, z levico pa gospo O'Nielovo, ter ju vleče v središče kroga in kriči s hripavim glasom: „Maščevanje si rekel, Te-Loro; vojaki, vi ste tako klicali, in tebi Te-Rere so tako naročili duhovi. Maščevanje! Kaj ležite tu kakor mali otroci, ki znajo le kričati, ne pa delati? Ali nista tukaj dva tujca, in ali nimate svojih kijev pri roki? Dvignite se, hočemo ju zaklati po navadi naših očetov. Luna, ki tam vzhaja, naj vidi nas kot prave Maore in naj nas ne zasmehuje kakor otroke!“

Gospa O'Nielova meni, da je prišla njena zadnja ura; zato zakliče svojemu sotrpinu: „Po-

mirite se z Bogom, g. Flint! Mislite na Zveličarja na križu in na njegovo usmiljenje in obudite s celim srcem kesanje!“

„Vam je znano moje ime, gospa? Kdo pa ste?“

„Ne utegneva govoriti o tem. V malo minutah bova že stala pred božjim sodnim stolom. Molíte!“

„Kaj sodni stol – jaz ne verujem na to, nočem verovati! Moliti! če je le pekel, jaz bom gotovo izgubljen!“

„Kristus je odpustil razbojniku na križu.“

„Ali je razbojnik tudi pripravil uboge ljudi ob hišo in posestvo ter jih pognal v sneg in nevihto, čeprav so ga v imenu Križanega prosili usmiljenja! Molčite, žena, molčite! Ali ni pisano: S kakršno mero boste merili, s tako se vam bo odmerjalo!“

Gospa O' Nielova hoče odgovoriti obupa-jočemu, toda glavar Te-Noki jo prekine. Maori se posvetujejo medtem o predlogu glavarja Te-Ureva. Sklenejo, da se mora posvetiti eden jetnikov maščevanju duhov. Kateri naj bo, naj odloči srečka.

Srečka pade v prid gospe O' Nielovi. Z obupnim vzklikom pade gospod Flint na kolena in prosi življenja, toda divjaki imajo zanj le zaničevanje mesto usmiljenja. V divjem obupu prekolne samega sebe in svoje življenje. Gospa O' Nielova se trese strašnih kletvic nesrečnega človeka in moli zanj: naenkrat pa jo prešine ju-naška misel: „Ubogi mož je na veke izgubljen, če stopi v tem položaju pred sodnika. Darovati

Z desnico pograbi Flinta, z levico pa gospo O' Nielovo, ter ju vlekče v središče kroga. (Str. 55.)

se hočem zanj; Gospod, bodi milostljiv moji duši!“ V teh mislih stopi pred divjake in reče: „Pustite mene umreti mesto njega!“

„Kaj?“ vpraša Te-Noki, „ti hočeš, da te zakoljemo mesto tega moža? Ali morejo Maori zvedeti vzrok, ki te k temu nagiba?“

„Vi bi ga ne umeli. Dovolite, prosim, da govorim s tem možem, predno umrjem.“

„Prav, govori ž njim in če vstrajaš do jutri pri tem sklepu, se ti bo zgodilo, kakor želiš.“

Gospod Flint ni umel besed Irčeve žene, ker je govorila v maorskem jeziku. Gospa mu torej pove v priprostih besedah, da hoče umreti mesto njega. Ne more verjeti svojim ušesom in meni nazadnje, da ga zasmehuje.

Toda gospa O' Nielova ponovi mirno prejšnje besede in še pristavi, da se je odločila v to z nekim pogojem, ali bolje z gotovim upanjem v srcu.

„In to bi bilo?“ jo vpraša gospod Flint.

„Da se izpreobrnete k Bogu in se bodete prikazali nekaj z boljšim mišljenjem pred njegov sodnji stol.“

„Vi — vi ste katoličanka — kako se imenujete?“

„Bodi tedaj, morda vam bo v zveličanje, če izveste moje ime: jaz sem gospa O' Nielova — iz Kilarneja.“

Kakor kijev udarec zadenejo te milo izgovorjene besede gospoda Flinta. „O' Niel iz Kilarneja, ki sem jo zapodil z možem in otroci v sneg!“ reče in se zgrudi na kolena.

„In ki vam iz srca odpušča, gospod Flint. Z Bogom! molite zame in porabite čas milosti, ki ga vam Bog dopušča, da vam odpusti tudi on!“

Gospod Flint ne more odgovoriti; preveč je ganjen. Solze mu zalijo oči — prve po mnogo letih, in zdi se mu, da je počila naenkrat ledena skorja krog njegovega srca. Pogled pa, s katerim se loči od gospe O'Nielove, pove več, kakor bi bilo mogoče povedati z besedo. Uklenejo ga napol v nezavesti in odpeljejo ga v bližnjo kočo. Tudi gospo O'Nielovo odpeljejo zvezano v neko kočo. — —

„Kdo naj razume te tujce?“ reče poglavar Te-Rere. „Zdi se, da je storil nekdanj ta mož veliko hudega ženi, a zdaj hoče ta mesto njega umreti!“

„Da“, odgovori Te-Noki, „imajo menda neko postavo, ki se glasi: „Ljubiti svoje sovražnike!“ Kdo bi mogel to umeti?“

„Imajo pa bržkone tudi postavo: „Sovražite svoje prijatelje!“ kar dokazuje to, kako ravnaajo s Te-Vaturom,“ pripomni Te-Ureva.

Vsi se smejejo; nato pijejo dalje, dokler jih ne premaga pijanost in zaspanec. Nazadnje ležejo in vsi zaspé deloma pod milim nebom krog tlečega ognja, deloma v kočah.

9. V največji sili.

V nepopisljivem strahu so opazovali trije bratje z nasprotno ležeče višine vse gibanje v maorskem taboru. Pogovorov sicer niso umeli;

toda divji krik in preteče kretanje divjakov so kazale razločnejše kakor besede strašni srd, ki je napolnjeval vse, odkar so čuli pripovedovanje onega glavarja, ki je pripeljal vjetega gospoda Flinta. — Videli so, kako je vlekel Te-Ureva mater in tujega moža, ki ga niso poznali, z vidno besnostjo k ognju. Mali Bil vzdihne polglasno: „Mater hočejo umoriti!“ in Bôb napne petelina s trdnim sklepom, da ustrelj prvega, ki bi vzdignil kij proti materi.

„Proč s puško!“ reče Jon. „Ali hočeš zadet mater? Oddaljenost je prevelika za gotov strel. In vrhutega, kaj bi koristilo, če ustreliš enega izmed sto vojakov? Potem bi bili mati še bolj gotovo izgubljeni in še mi ž njimi.“

Bôb spozna pametno trditev in položi puško zopet poleg sebe.

„Molímo!“ reče nato mali Bil. S solznimi očmi in v največjem trepetu prosijo Boga pomoči in razsvitljenja. Takoj nato vidijo, kako pade tuji mož na kolena pred mater. Slutijo, da so mati gotovo zanj prosili. Slednjič vidijo, da ju vojaki odpeljejo zvezana vsakega v drugo kočo.

„Mati so v mali koči poleg dateljeve palme“; reče Jon, „zapomnita si to! Zdaj upam najboljše. Maori pijejo toliko, da bodo kmalu trdno pospali, in potem gremo po mater; rešiti jih moramo, naj velja kar hoče.“

Luna je stala že visoko na nebu, ko postane mirno krog maorskega ognja. „Zdaj je čas, poskusimo!“ meni Bôb.

„Ne, zdaj še nikar, prezgodaj je še,“ pri-
stavi Jon. „Vsi še ne spé, in če nas opazi le
eden, je vse izgubljeno.“

Dobre četrť ure še čakajo dečki. Vse je
mirno, le voda šumi skozi sotesko. Luna sveti
tako jasno, da lahko razločujejo vsako bilko
na tleh.

„Tako, – zdaj še prav zaupljivo češčeno-
marijo, potem pa poskusimo v božjem imenu,“
reče slednjič Jon. Nato stopajo trije bratje pre-
vidno navzdol k reki. Jon preišče brv in spozna,
da jo je mogoče odstraniti s prav majhnim
trudom; nato reče: „Bôb, ti ostani tukaj in pri-
pravi vse, da razderemo brv, kakor hitro dospemo
z materjo čez. Na ta način si zagotovimo beg,
ker nam zasledovavci ne bodo takoj za petami.

– Če nas nihče ne opazi, bežimo skupaj, če
nas bodo pa preganjali, moraš ti izvabiti Maore
na napačno pot; teci glasno kričaje na ono stran.
Tvojim urnim nogam se bo posrečilo jim uteči;
matí gotovo ne bodo mogli tako hiteti, zato
jih popeljeva z Bilom po najkrajši poti v votlino.
Bil in jaz greva v maorsko vas. Toda Bil, bodi
previden, noben list ne sme zašumeti pod tvojimi
nogami. Pa se vsaj ne bojiš?“

„Ne, Jon, prav nič se ne bojim.“

Mlajša brata stopata čez brv in naglo dalje
po nasprotnem strmém bregu navzgor. Nato se
splazita tiho krog vasi v obližje kočé poleg da-
teljeve palme; najdeta jo lahko v jasnem luninem
svitu. Toda zdaj se šele pričnô težave! Komaj
deset korakov od kočé spi poleg ognja gruča

Maorcev, in dečka ne vesta za trdno, so li mati sami v koči ali ne. Jon zapove bratu, naj stoji mirno v palmovi senci, sam pa ogleda vse okrog kočē. Naposled opazi oknu podobno odprtino; stopi na prste, da bi pogledal v kočo. Toda odprtina je previsoko. Nato pomigne malemu bratu, naj stopi bliže, in mu reče: „Bil, hitro stopi na moje rame in poglej, če so mati sami. Varuj se pa, da ne izpregovoriš niti zloga glasno!“

Bil je v hipu na bratovih ramah in pogleda skozi odprtino. Na nasprotno ležeči steni, katero obseva luna, ni nikogar; če je tako tudi v drugih delih kočē, ne more takoj razločiti. Oko se mu mora prej privaditi temini. Čez precej časa da Jonu znamenje, in ta ga spusti na tla.

„Sami so,“ zašepeče, „o Jon, Jon . . .“

„Tiho, - kje leže?“

„Tam v onem kotu; glavo imajo prav tik stene in nič se ne ganejo. Če jih le Maori niso že umorili!“

„Gotovo spé. Pojdi z menoj!“

Gospa O' Nielova je res spala. Bilo ji je posebno sladko pri srcu po junaški žrtvi, ki jo je prinesla za svojega smrtnega sovražnika. Z veselim srcem je zaspala po pobožni molitvi; zadnja misel ji je bila: „Gospod me bo milostljivo sprejel.“ Prijazne sanje so ji napolnjevale duha. Zdelo se ji je, da stoji v vrtilčku poleg svoje stare hiše v Kilarnerju in trga cvetlice za šopek, ki ga hoče podati svojemu dragemu možu,

njeni dečki pa ji pomagajo. K vrtni ograji pristopi naenkrat gospod Flint. Bil je veliko bolj prijazen kakor sicer; poda ji zlato vrstico, naj poveže šopek ž njo. Že je storila tako, kar priteče mali Bil s čudovito lepo vrtnico in pravi: „To-le morate gotovo še pridejati, mati!“ Tako daleč se je sanjalo gospe O' Nielovi, ko jo napol prebudi majhen šum ob glavi; hkrati zasliši tihe besede: „Mati! Mati!“ Še pod vplivom sanj reče: „Gotovo Bil, tvoja vrtnica mora . . .“

Toda zdaj zaropoče močnejše ob steni. Gospa O' Nielova se hoče v strahu odmakniti, misleč, da so miši ali podgane. Ker pa je na nogah in rokah zvezana, provzroči ji to gibanje bolečino, vsled katere se popolnoma prebudi. In zdaj se prigodi nekaj, kar bi ji skoro ustavilo srce. Zasliši razločno Bilov glas, ki šepeta skozi razpoke v steni: „Mati, mati, midva sva tu, Jon in Bil! Vstanite in pridite prav tiho ven, da vas Maori ne bodo opazili. Takoj morate z nama bežati!“

Mati bi bila skoro glasno vzkliknila veselja. Toda veselju sledi naglo strah: „Kakšni nevarnosti sta se izpostavila, dobra – hudobna otroka! Bežita, bežita, da vaju Maori ne zasačijo!“

„Nikakor ne brez vas, mati!“

„Jaz ne morem vstati; zvezana sem na rokah in nogah; še ganiti se ne morem. Bežita!“

„Tukaj, prerežite vrvi,“ šepetaje Jon in pahne svoj nož skozi razpoko.

„Ne morem ga prijeti; nikakor ne bo šlo; bežita vendar!“

„Počakajte, mati, takoj bom pri vas,“ reče Bil. „Naglo, Jon, pomagaj mi navzgor, splazil se bom skozi okno!“

Hitreje kakor more gospa O' Nielova prepovedati drzno početje spleza Bil spretno kakor veverica k odprtini in se spusti v kočo. Trenutek pozneje kleči poleg matere in ji poljubuje obraz; v hipu prereže vezi na rokah in nogah. Tresoča se veselja in strahu objame gospa O' Nielova svojega otroka in ga pritisne k trpečemu materinemu srcu. Potem reče Bil: „Sedaj pa urno proč! Toda vi ne morete skozi okno, zato pojdiva oba skozi vrata. Toda prav tiho! Maori spé poleg ognja.“

Previdno odpre deček spletena vrata. Luna obseva kraj in v bližini speče Maorce. „Za menoj, mati!“ zašepeče Bil in se zmuzne na prosto. Mati mu sledi. Srce ji glasno bije, skoro bi bila zavpila, vrata zaškripljejo in eden Maorcev se v spanju obrne. Vse ostane mirno. V malo trenutkih sta v palmovi senci, kjer Jon objame svojo mater, — in nato gredo urno in varno dalje; v petih minutah dospejo na brv in zdaj je tudi Bôb v materinem objemu.

Šele tu si dovolijo nekaj besedi v pozdrav. Toda previdni Jon sili k hitremu begu. Že hoče Bôb vreči brv v globočino, ko se naenkrat spomni gospa O' Nielova na nesrečnega gospoda Flinta. „Stoj! stoj!“ zakliče. „Kako sem mogla nanj pozabiti! Jaz ne morem, ne smem bežati! Če jaz bežim, umorili bodo Maori ubogega gospoda Flinta.“

„Gospoda Flinta!“ reče Bôb. „Ali je mar oni suhi mož z rdečimi lasmi, ki je bil nocoj tako obupan, tisti grozoviti človek, ki nas je pregnal iz Kilarneja?“

„Da, on je, in rešiti ga moramo.“

„Mi? – Ta mož ne zasluži, da se podajamo zavoljo njega v največjo nevarnost!“

„Ne zavoljo njega, otroci, ampak zavoljo Kristusa, ki je rekel: Ljubite svoje sovražnike!“

„Nikakor ni mogoče, mati,“ reče Jon.

„Poskusiti moramo, otroci. V nevarnosti je dušno zveličanje nesrečnega človeka. Če ga zadene vsled mojega bega smrt, bo umrl v obupu. Glejte, luna je visoko na nebu in Maori trdno spé. Ljubi Bog nam je pripravil ravnokar tako veliko veselje, naredimo še mi njemu veselje s tem, da rešimo iz ljubezni do njega svojega starega sovražnika.

„Da, mati,“ pristavi Bil, „in jaz vam hočem pomagati!“

Bob in Jon hočeta ugovarjati, toda mati se naglo odtrga in hiti čez brv proti vasi, vodeč Bila za roko. Tudi starejša brata sledita do vhoda v vas. Tam pusti mati Bila; – pogumno gre naravnost proti koči, kjer leži uklenjeni gospod Flint.

„Preveč so drzni,“ reče Jon, „le glej, tako blizu stopajo tam poleg Maorca. Vse je bilo tako dobro in zdaj nam pride ta gospod Flint na pot.“

Medtem dospe gospa O'Nielova h koči. Zdaj šele vidi, da se je vlegel poglavar Te-

Ureva ravno počez pred vhod. Čezenj mora stopiti, da dospe k jetniku. Tu bi ji bil skoro upadel pogum; ozre se k otrokom, mahne z roko, naj bežé, se pokriža in stopi čez spečega poglavarja. Gospod Flint ni spal; pripogne se k njemu, ga oprosti verig in mu šepne: „Bežati morava!“

Anglež je naglo na nogah. Sledi rešiteljci in stopi čez Te-Ureva, toda trese se in v razburjenosti zadene ob spečega z nogo. S kletvico na ustnicah privzdigne glavar glavo in zarenči: „Kaj je?“

„Proč, proč!“ sili gospa O' Nielova. Brez Vsake previdnosti hite beguni iz vasi. Ravno dospejo izmed koč, ko se Te-Ureva pijanosti in spanca nekoliko otrese in se domisli, da je morda jetnik ubežal.

Bôb reče Jonu: „Hitite v votlino, jaz jih hočem zadrževati!“ V istem hipu pa začne Maori besno tuliti: „Pomagajte, pomagajte, tujec je ubežal!“

Beguni so bili takoj na brvi. Ko so že na drugi strani, se ozre Bôb, da bi zadrževal preganjavce, kakor sta se dogovorila z Jonom; že stopi poglavar na brv in visoko vihti bojnikij. Bôb nameri nanj, puška počí in Maori se zgrudi z besnim krikom v valovih.

„Nisem mogel drugače rešiti življenja nas vseh,“ zakličé deček. „Bežite na desno; jaz jih izvabim navzdol ob reki; upam, da vas najdem kmalu v jami.“

Dalje ne utegne premišljevati. V Jonovem varstvu beže mati, gospod Flint in Bil v bližnje grmovje, Bôb pa vrže brv v reko. Komaj se to že zgodi, so na nasprotnem bregu preganjavci. Bôb teče ob bregu navzdol in srčno je vesel, ko opazi, da mu Maori slede na nasprotni breg.

V mesečini opazi nekatere Maore, kako skočijo v vodo, da bi jo preplavali. Zdaj je treba napeti vse moči, porabiti vso spretnost, da uteče divjakom. Leti kakor preganjana srna čez travnike in gozde, čez hribe in doline. In ko se pokaže solnce na obzorju, je daleč od svojih preganjavcev, - pa tudi od svoje drage matere in ljubljenih bratov.

10. Snidenje.

Pride deževna doba in zopet preide.

Nastopi vroče poletje, vendar moarska vojska še ni končana. Angleška vlada je nameravala s pravičnim postopanjem dokončati krvavo vojno. Zato pokličejo gospoda Brovna v domovino in pošljejo ljudomilega, blagega gospoda Greja mesto njega na Novo Zelandijo. V grudnu leta 1861. dospe v Avkland.

„Morska lilija“ je še vedno usidrana v tamkajšnjem zalivu. Naš stari prijatelj Patricij O'Niel oskrbuje v tem času marsikaterega ranjenega prijatelja in sovražnika.

V jutro, ko pripluje ladja „Kralj Lear“ z novim namestnikom v пристanišče, ga pozdravljajo na „Morski liliji“ veseli strelj iz topov in neštivilne vihrajoče zastave. Na krovu stoji vrli Irec, poleg njega Te-Vataru in 17letni mladenič, v katerem spoznamo z začudenjem vrlega Bôba.

Bôb pride na begu pred Maori prav v bližino misijonske postaje Papakana ob izlivu Hokianga. Sklene, da vendar obišče o. Servanta predno se vrne v kavrovo sotesko. Kako se začudi častitljivi misijonar, ko ugleda dečka in sliši njegovo pripovedovanje! Pa tudi sam lahko da Bobu veselih poročil. Patricij O'Niel mu je poročal o srečnem ozdravljenju in o svojem novem bivališču.

Neka ladja je bila pripravljena da odpluje v Avkland. Bob takoj sklene, da gre na nji k očetu. Oče Servant odobri ta sklep in obljubi, da pošlje zanesljivih ljudi v kavrovo sotesko po mater in brata in gospoda Flinta. Tako pride Bôb v Avkland, toda šele po več mesecih, ker je morala ostati ladja dolgo v pristanišču Nev-Plimuts. Tem veselejše je očetovo in sinovo snidenje. Pač je bilo to še ogrenjeno, ker še ni bilo poročila od o. Servanta, da so beguni na varnem.

Novi namestnik pride na krov „Morske lilije“. Takoj odloči, naj izpuste moarska poglavarja in globoko obžaluje krivično postopanje svojega prednika.

Storjeno krivico izkuša poravnati s prav posebno prijaznostjo in bogatimi darili.

Govoril je tudi s Patricijem O' Nielom, o čigar usodi je že slišal; ponudil mu je vseh pripomočkov, ki bi jih potreboval, da najde zopet ženo in sinova. Te-Vaturu se ponudi, da spremi Irca in ga varuje pred svojimi domačini. Poglavar ladje rad odpusti vrlega strežnika bolnikov, in že naslednje jutro zapustita oče in sin v spremstvu obeh poglavarjev Avkland.

Pet dni pozneje stojе Te-Vataru, Patricij O' Niel in njegov sin v bližini kavrove soteske; Te-Muna jih je že zapustil, ker je hotel prej ko prej poiskati svoj rod na severu.

Korakajo na zadnjo višino, odkoder morejo ugledati jezero v soteski. Maori je pripravljali svoje spremljevalce na žalostno iznenadenje, kajti on je za trdno mislil, da so njegovi vojaki našli belokožce in se maščevali.

Oče in sin stopata z glasno utripajočim srcem dalje; bližnja ura jima ima izpolniti upanje ali pa je uničiti. —

Že so na zadnjem griču; sinje jezero leži pred njimi, obdajajo je zelena pobočja - vse je tiho in mirno. - Še nekaj korakov in pregledati morajo vso gladino.

Naenkrat vzklikne Bôb poln veselja; njegovo bistro oko je ugledalo ob bregu prav majhen splav, na katerem stojita mož in deček, ki sta nedvomno ribarila. „Tam, tam! o oče! onadva sta!“ kliče.

„Hvala Bogu!“ odgovori Irec.

„Vstanite, gospod Flint! Tu je moja roka. Bog Vam je odpustil
in tudi jaz sem Vam že zdavnej odpustil. (Str. 69.)

„Na splavu sta gospod Flint in Bil. Jon stoji na kamenu ob bregu“, reče Bôb in hiti naprej v naglem teku skozi praprot in grmovje po griču navzdol. V malo minutah dospe k bregu in pokliče brata. Ko ga spoznata, pahneta splav h kraju in skočita očetu naproti. — To je bilo veselje!! — Dečka se smejeta in jočeta in objemata zdaj očeta, zdaj brata.

„Kje so pa mati?“ vpraša Patricij O' Niel.

„Mati? O kako bodo veseli. Na oni strani, tam, ali vidite hišico? Naglo na splav, popeljemo se tja,“ reče mali Bil.

„Gotovo, saj nas bo vse držal,“ pristavi Jon; „gospod Flint in jaz sva ga naredila.“

Ime gospoda Flinta je provzročilo Ircu drugačne misli. V prvem veselju ob snidenju se ni spomnil svojega smrtnega sovražnika. V srcu je sicer odpustil možu; vendar mu šine kri v glavo, ko ga ugleda prvič po onem strašnem zimskem dnevu. — Toda proseči pogled uničenega moža odstrani vso jezo. Gospod Flint klečé prosi: „Gospod O' Niel, ali mi morete odpustiti? Prosim vas v imenu Križanega, katerega sem oni dan zasramoval in na katerega zdaj mislite!“

„Odpustite mu, oče“ prosita Bil in Jon; „krivico, ki nam jo je storil, je že davno obžaloval.“

„Vstanite, gospod Flint“, reče resno Patricij O' Niel. „Tu je moja roka. Bog vam je odpustil in tudi jaz sem vam že davno odpustil. — Hočem

skušati, da vas tudi ljubim.“ S solznim očesom prime gospod Flint ponujano desnico.

„Ljubite svoje sovražnike!“ reče sam pri sebi maorski poglavar. „Resnično, tem ljudem božja postava ni prazna beseda.“

Vsi stopijo na splav in v naglici prevesljajo malo jezero. Z glasnimi klici veselja skačejo dečki po hribu navzgor, da naznanijo materi očetov prihod. Bil je prvi v koči. Gospa O' Nielova stopi veselja se tresoča iz kočice; — pred njo stoji vrli soprog z razprostrtima rokama. Z besedami: „Patricij, Bog nas je čudovito zopet združil!“ je v njegovem objemu. — Pritisne jo na zvesto srce in reče: „Marija, moja dobra žena, da, Bog je poplačal tvojo blago ljubezen do sovražnika.“

Ko potečejo prvi trenutki veselega snidenja, tedaj se začuje pripovedovanje. Jon in Bil opišeta srečno izvršitev bega. „Če bi jih ti ne izpeljal na napačen sled, Bôb, nikdar ne bi ušli,“ reče Jon, „kajti mati in gospod Flint nista mogla bežati; koj sta bila vsa zasopla. Dospeli smo v sotesko šele naslednjo noč.“

„Seveda, ti si napravil dober načrt, Jon, in ti si vodil Maorce za nos, Bôb,“ reče Bil; „toda jaz sem tudi nekaj storil. Jaz sem zlezl skozi lino in sem rešil mater — in vidva me skoro nista hotela vzeti s seboj. Kaj ne, mati? — In vi ste rešili gospoda Flinta, in če bi vi tega ne storili, bi Maorci nikdar ne pripodili Bôba v Papakano, in on ne bi našel našega ljubega

očeta in bi jih nam ne pripeljal nazaj. Glejte, kako dobro ljubi Bog vse obrača!“

„Da, otroci, njemu bodi čast in hvala,“ dostavi Patricij O'Niel. „On je vse prav storil, vse je obrnil v naše zveličanje!“

„V naše zveličanje, pravite gospod O'Niel,“ pritrdi gospod Flint. „Moja duša bi bila na veke izgubljena brez božjega usmiljenja in vaše ljubezni. Zdaj upam, da najdem milost.“ Nato pripoveduje gospodu O'Nielu, kako je ležal bolan več tednov v jami vsled prestanega smrtnega strahu, kako ljubeznivo mu je stregla gospa O'Nieleva in otroci. „Imel sem vedno pred očmi one, ki sem jih nekdaj zasmehoval. Križ je bil stalna pridiga moji krivice in sklenil sem, da jo hočem po možnosti popraviti. Odločil sem se, da prestopim v sveto katoliško cerkev. Moji predsodki so bili tako slabi, da jih je lahko ovrgel celo mali Bil.“

*
* *

Še dolgo so govorili oni večer o dogodkih zadnjih dveh let. V malo dneh je dospel že dolgo pričakovani o. Servant z nekaterimi naselniki.

Kavrova soteska ni bila v Papakani tako znana, kakor je menil častitljivi misijonar. Trikrat so zastonj poskušali, da jo najdejo, in šele sedaj se jim je to posrečilo. Veliko je bilo veselje dobrega duhovnika, ko je poslušal glas božjega usmiljenja. Naslednjo nedeljo je obhajal o. Servant

v svoji cerkvi lep praznik. Mali Bil je prejel prvo sveto obhajilo, gospod Flint je bil sprejet v naročje edino zveličavne cerkve, in tudi oče, mati in brata so pristopili k mizi Gospodovi.

V ozadju kapelice pa je klečal Te-Vaturu, ki se je začel pripravljati na sveti krst.

Taki so bili milostipolni sadovi ljubezni do sovražnikov.

